

Folkbildning med asylsökande 2018

- Svenska från dag ett och Vardagssvenska i studieförbund och folkhögskolor

FÖRORD

På regeringens uppdrag fördelar Folkbildningsrådet sedan hösten 2015 medel för folkbildningsinsatser med asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Insatserna ska stärka kunskaper i svenska språket och om samhället samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet för främja en meningsfull sysselsättning under väntan och påskynda en framtida eventuell etablering. Den här rapporten utgör Folkbildningsrådets återrapporering till regeringen av verksamheten och dess resultat 2018.

Verksamheten med asylsökande i studieförbund och på folkhögskolor byggdes upp snabbt i en tid när tillströmningen av asylsökande till Sverige var stor. Ledare och lärare rekryterades, ideellt engagemang kanaliserades, lokaler anskaffades eller frigjordes och en stor andel av de nyanlända fick ta del av verksamheten. Sedan dess har verksamheten stabiliserats och blivit en ordinarie del av utbudet hos studieförbund och folkhögskolor, som har fortsatt att anpassa sig efter de omständigheter som rått. Verksamheten har utvecklats till form och innehåll utifrån erfarenheter som gjorts och lärdomar som dragits. Särskilt glädjande är det att folkbildningen har varit framgångsrik när det gäller att nå kvinnliga deltagare.

Sedan 2017 har antalet asylsökande i Sverige successivt minskat och anläggningsboenden har avvecklats med följderna att asylsökande oftare bor i eget boende. Detta har inneburit utmaningar för folkbildningen när det gäller att nå deltagare. Verksamheterna har haft färre deltagare än tidigare år och sannolikt har de nått en något lägre andel av de asylsökande. Att nå ut brett i målgruppen är en viktig ambition och studieförbund och folkhögskolor arbetar med att rekrytera deltagare, bland annat genom uppsökande verksamhet. Folkbildningsrådet har också haft anledning att göra en översyn av villkor och fördelningskriterier för att bättre anpassa dem efter de behov som finns. En viss osäkerhet kring framtida finansiering, samtidigt som andra stora satsningar inom folkbildningen genomförts, kan ha bidragit till att verksamheten minskade. Klart är emellertid att det hos folkbildningens aktörer finns ett fortsatt starkt engagemang för de människor verksamheten riktar sig till och en stark vilja att fortsätta bidra till att lägga grunden för deras etablering i Sverige.

Stockholm 1 april 2019

Maria Graner
Generalsekreterare

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Verksamhetens omfattning	5
Verksamheternas genomförande	6
Resultat och möjliga effekter	6
Inledning	9
Folkbildningen - en del av satsningen på tidiga insatser	9
Målgruppen för folkbildning med asylsökande	11
Ramar och anslag för verksamheterna	12
Verksamheternas omfattning och deltagare 2018	15
Studieförbundens verksamhet	15
Folkhögskolornas verksamhet	18
Antalet unika deltagare i verksamheterna	19
Verksamhetens spridning i landet	21
Vilka var deltagarna?	26
Vad har påverkat verksamhetens omfattning och deltagande?	33
Resultat och effekter kopplat till bidragets syfte	43
Ökade kunskaper i svenska språket	43
Ökad förståelse för det svenska samhället	45
Delaktighet i det omgivande samhället	46
Meningsfull väntan under asyltiden	46
Meningsfulla insatser för framtida etablering	47
Vad har påverkat verksamhetens genomförande och resultat?	50
Avslutande diskussion	59
Förutsättningar att nå asylsökande och erbjuda meningsfull sysselsättning	59
Att erbjuda alla deltagare kunskaper för vidare etablering	62
Ändamålsenliga villkor och rutiner	67
Tabellbilaga A-D	70

Sammanfattning

Verksamhetens omfattning

År 2018 fördelade Folkbildningsrådet nästan 168 miljoner kronor till studieförbund och folkhögskolor för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Insatserna ska stärka kunskaper i svenska språket och om samhället samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet, med syftet att ge en meningsfull sysselsättning under asyltiden och påskynda en framtida etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd.

Studieförbunden har under 2018 genomfört runt 7 400 arrangemang om 294 000 studietimmar med Svenska från dag ett och Vardagssvenska som har haft totalt 79 900 deltagare. Folkhögskolornas kurser med Svenska från dag ett motsvarade över 24 200 deltagarveckor och hade nästan 2500 deltagare. Sammantaget bedrevs verksamhet i 203 kommuner.

Jämfört med verksamheten 2017 som hade en motsvarande finansiering, har omfattningen minskat i alla typer av verksamheter. Den största minskningen syns bland antalet deltagare i studieförbunden. Samtidigt har studiecirkelarna blivit längre och det finns en tendens till att deltagare deltagit i något flera arrangemang och kurser än föregående år.

Att verksamheten minskat beror huvudsakligen på att folkbildningen har nått ett mindre antal asylsökande jämfört med tidigare år.

Folkbildningsrådet beräknar att totalt 23 100 unika deltagare har deltagit i någon folkbildningsinsats under 2018, vilket innebär att antalet unika deltagare minskat med runt 30 procent vardera i de olika verksamheterna.

Samtidigt minskade också antalet inskrivna i asylmottagandet med 32 procent under året. Detta har inneburit en fortsatt avveckling av Migrationsverkets anläggningsboenden och att asylsökande har flyttats till boenden på andra orter. En konsekvens är också att en allt större andel av de asylsökande bor i eget boende. Den här utvecklingen har påverkat anordnarnas förutsättningar att anpassa utbudet efter lokala förhållanden och har gjort det svårare att nå de asylsökande med information om insatser, även om flera arbetat med uppsökande insatser.

Andelen kvinnor av deltagarna är högre än tidigare år. Inom studieförbundens verksamheter är det en fortsatt ökning sedan 2017 till 38 procent. Inom folkhögskolans verksamhet ökar andelen kvinnor för första gången sedan 2016 till drygt 42 procent. Liksom 2017 uppskattas folkbildningen ha nått en högre andel kvinnor i förhållande till deras andel i målgruppen asylsökande, även vid en regional jämförelse.

I rapporten redovisas även regionala skillnader i storleken på verksamheterna i relation till målgruppens storlek i länen.

Verksamheternas genomförande

Studieförbunden och folkhögskolorna bedrivit folkbildning med asylsökande sedan 2015 och 2016 och har med tiden tagit vara på tidigare erfarenheter, byggt upp en kompetens och mera stabila arbetsformer på området. Verksamheterna är utformade på liknande sätt som tidigare år. Svenskundervisningen har varit grunden och har kombinerats med kunskaper om samhället för att kunna orientera sig i vardagen och hantera kontakter med samhällsservice. Centralt innehåll har också varit lagar, normer och värderingar i det svenska samhället samt kunskaper om arbetsmarknad och vägen till arbete.

Folkbildningens pedagogik uppfattas generellt som en bra grund för att kunna möta målgruppens skiftande behov och särskilda omständigheter. Att ha möjlighet att skapa nivåindelade grupper och genomtänkta steg för progression har varit en framgångsfaktor. Det har åstadkommit till exempel genom samläsning med andra folkhögskolekurser, samverkan mellan studieförbund eller genom en kombination av insatser med olika statsbidrag. Samverkan med andra anordnare och integrering med andra delar av den egna verksamheten tycks vara mera vanligt. Dock upplever studieförbunden oftare formella hinder i fråga om att dra nytta av sådana lösningar än folkhögskolorna. Verksamheterna har oftast möjliggjort möten med andra nyanlända eller mera etablerade svenskar genom att lärandet har skett på folkhögskolor, i studieförbundens lokaler eller hos föreningar och församlingar, med tillgång till gemensamma aktiviteter och mötesplatser.

Resultat och möjliga effekter

Folkbildningsrådets bedömning är att deltagandet har varit meningsfullt för deltagarna, både under väntan på asyl och för att underlätta en eventuell fortsatta etablering i samhälls- och arbetsliv. Utifrån sina olika

förutsättningar har asylsökande börjat lära sig svenska och fått en ökad förståelse för hur samhället fungerar samt verktyg för att planera en eventuell framtid här. Att deltagarna har haft olika förkunskaper och deltagit i olika långa insatser har betydelse för hur stora framsteg som gjorts. Det finns många konkreta exempel på att den fortsatta etableringen har underlättats, till exempel genom att deltagare efter uppehållstillstånd direkt har kunnat studera på en högre sfi-nivå eller har kunnat läsa svenska på allmän kurs redan under asyltiden.

Verksamheterna har bidragit till att deltagare har inkluderats i sammanhang där passivitet och isolering bryts och där de kan ta ansvar för sin framtid, vilket bedöms ha främjat deras hälsa och förmåga till fortsatt etablering vid ett eventuellt uppehållstillstånd. De har ofta även öppnat dörrar till ett större nätverk eller möjligheter för exempelvis fortsatta studier på folkhögskola, cirkelledaruppdrag på studieförbund eller eget engagemang i föreningar.

Anordnarna har haft en hög ambition att med olika medel underlätta kvinnors deltagande, att stärka deras förutsättningar att etablera sig och öka medvetenheten om jämställdhet hos både män och kvinnor, vilket sannolikt har haft en betydelse för resultatet.

I det avslutande kapitlet diskuteras de viktigaste slutsatserna av det redovisade resultatet och genomförandet år 2018. Det finns exempelvis ett behov av att än bättre rikta bidragsmedel och insatser dit behoven finns, framför allt genom ökad samverkan på regional nivå mellan länsstyrelserna, Migrationsverket och anordnare av verksamheter med asylsökande. Andra behov som konstateras är mera långsiktiga ekonomiska förutsättningar och förenklingar av bidragsvillkor och administrativa krav samt bättre förutsättningar för individanpassning och progression i inläringen, inte minst för kortutbildade.

Deltagarberättelse, Muhammed Hassan Almnla:

”På asylboendet som Muhammed först kom till anordnade Studieförbundet Vuxenskolan språkcirklar. Mohammed talade flera men svenska var något helt nytt. Först gällde det att lära sig alfabetet på svenska.

- Jag läste a b c d ... om och om igen. Det tog två veckor att lära sig alfabetet, säger han. Språket är nyckeln. Studieförbundet gav mig lösenordet till Sverige. Lärarna är ledare men här lärde vi oss också tillsammans.

Efter fyra månaders väntan Muhammed han uppehållstillstånd och började på Sfi, direkt på D-nivå, tack vare språkutvecklingen i studiecirkarna på flyktingförläggningen.

- Jag lärde mig en gång 675 svenska ord på fyra timmar!

Nu arbetar Mohammed som cirkelledare på SV i Örebro med studiecirklar i svenska. Samtidigt fortsätter han med egna studier på Komvux. Mohammed hade bestämt sig från början att han ville leva och skaffa sig en framtid i Sverige. - Jag vill leva här och då måste jag lära mig språket och hur samhället fungerar.”

Inledning

Sedan år 2015 har regeringen lämnat statsbidrag till studieförbunden för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare, som inom folkbildningen fick namnet Svenska från dag ett. I och med vårändringsbudgeten 2016 utökades satsningen till folkhögskolor och samtidigt tillkom studieförbundens verksamheter med Vardagssvenska. Insatserna syftar till att stärka kunskaper i svenska språket och om samhället samt att främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Bidraget regleras i förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. I dagligt tal benämns insatserna som ”folkbildning med asylsökande”.

Folkbildningen - en del av satsningen på tidiga insatser

Den statliga satsningen på tidiga insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare (TIA) har funnits i sin nuvarande form sedan 2017 med det övergripande syftet om en meningsfull väntan och att påskynda den framtida etableringen i samhälls- och arbetslivet för dem som beviljas uppehållstillstånd. Länsstyrelserna har uppdraget att stödja ideella organisationer och kommuner med projektmedel för tidiga insatser (TIA-bidrag) och att samordna anordnares och myndigheters insatser på regional nivå. Arbetsförmedlingen erbjuder parallellt det digitala verktyget ”Jobskills” för yrkeskartläggning och jobbmatchning, medan Migrationsverket har ansvar för att informera målgruppen om de insatser som erbjuds och underlätta deras deltagande samt att föra en dialog med anordnare om var verksamheter behövs.

Folkbildningsrådets uppdrag är att årligen fördela det särskilda statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor och att följa upp att det används enligt gällande villkor. I uppdraget ingår också att följa upp och sprida resultatet av insatserna samt att samverka med berörda myndigheter inom ramen för den nationella arbetsgruppen för TIA, som ingår i Samverkansdelegationen.

Uppföljning av folkbildning med asylsökande 2018

Den här rapporten är Folkbildningsrådets uppföljning av den folkbildning med asylsökande som studieförbund och folkhögskolor har bedrivit under 2018 i form av Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Folkbildningsrådet ska enligt bidragsförordningen årligen ”lämna en sammanfattande redogörelse för den verksamheten som bidraget använts för och om möjligt ge en samlad bedömning av bidragets effekter i förhållande till dess syfte”.¹ Enligt regeringens riktlinjer för 2018 ska Folkbildningsrådet även rapportera uppgifter om verksamheternas omfattning och inriktning, i vilka kommuner de genomförts samt om regionala skillnader och hur studieförbund och folkhögskolor har arbetat för att kvinnor och män ska ta del av insatser på samma villkor och i samma utsträckning².

Verksamheterna har följts upp årligen sedan 2015. Årets rapportering syftar till att ge en bild av verksamheternas omfattning och genomförande år 2018. All statistik återges om möjligt över tre år och större skillnader mellan åren analyseras och kommenteras. Statistiken belyser i den utsträckning det är möjligt regionala skillnader mellan län. Likaså rapporteras statistiken i de flesta fall fördelat på kön.

Det statistiska underlaget till rapporten bygger på den verksamhets- och deltagarstatistik som varje anordnare rapporterar in till SCB. Rapporten bygger dessutom på studieförbundens och folkhögskolornas lämnade rapporteringar av verksamhetens innehåll, planering och genomförande samt de framgångsfaktorer och utmaningar som funnits. De redogör även för sin bedömning av vilka resultat som uppnåtts och vilken betydelse som verksamheten kan ha haft relaterat till bidragets syfte. Studieförbundens rapportering består av sammanställda resultat från samtliga berörda avdelningar. Det är inte möjligt att kort tid efter genomförandet följa upp faktiska effekter av verksamheterna med asylsökande under 2018, avseende tiden för etablering. En sådan studie kan göras först efter en längre tid samt med andra typer av data och metoder än de som funnits tillgängliga för den här rapporten.

I rapporten finns också citat från intervjuer som har gjorts med företrädare för studieförbund och folkhögskolor som bedrivit särskilda insatser med asylsökande under 2018 samt med deltagare i sådana verksamheter. Syftet

¹ Förordning 2015:521, 8§

² Regeringsbeslut 2017-12-13 Riktlinjer för Folkbildningsrådet 2018

är att illustrera vad verksamheterna har inneburit för deltagarna med några konkreta exempel.

Utöver det särskilda bidraget till folkbildningsverksamhet är studieförbund och folkhögskolor vanliga mottagare av länsstyrelsernas TIA-bidrag. I den här rapporten beskrivs emellertid endast de insatser som genomförts med stöd från Folkbildningsrådet.

Målgruppen för folkbildning med asylsökande

Enligt förordningen riktar sig insatsen till de personer som omfattas av *Lagen om mottagande av asylsökande*. Det innebär enkelt sagt att behöriga deltagare är samtliga personer som är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Inskrivna i mottagningssystemet är de som:

- är asylsökande och väntar på beslut från Migrationsverket i ärendet om uppehållstillstånd,
- är asylsökande och har överklagat ett tidigare beslut om av- eller utvisning till domstol och väntar på ett slutgiltigt beslut eller
- har fått uppehållstillstånd (UT) men ännu inte skrivits ut till en kommun.

De asylsökande som bor i Migrationsverkets anläggningsboende (ABO) och får ett beslut om UT, skrivs ut först när de fått en kommunplacering. Under väntetiden är de fortsatt inskrivna i mottagandet och bor kvar i boendet. Personer som får UT och som redan är bosatta i en kommun, de som bor i eget boende (EBO) eller på HVB-hem, skrivs däremot ut från mottagningssystemet en månad efter att beslutet har fattats. Vanligen brukar målgruppen för insatserna beskrivas som ”asylsökande och personer med uppehållstillstånd som bor kvar på anläggningsboende” eller mycket kortfattat ”asylsökande med flera”. För enkelhetens skull används i rapporten oftast enbart begreppet asylsökande för hela målgruppen eller så benämns denna helt enkelt bara som målgruppen för insatserna.

För att vara säkra på att personer ingår i målgruppen och för att registrera deltagaren i rapporteringssystemen, behöver anordnare av verksamheterna tillgång till deltagarnas LMA-kort med dossiernummer, en identifikation som asylsökande får från Migrationsverket och som de behåller ända fram till att de skrivs ut från mottagandet.

Målgruppens storlek 2018

Den 1 januari 2018 var totalt 76 700 personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, vilket var en minskning från 123 000 personer vid samma tidpunkt ett år tidigare. Vid 2018 års slut hade antalet inskrivna sjunkit ytterligare till 52 500 personer, det vill säga en minskning med cirka 32 procent under 2018.

Målgruppen för insatserna är dock avgränsad i ålder och vissa av de inskrivna faller bort av andra skäl³. Hur många personer i målgruppen är, som varit inskrivna i mottagandet någon gång under år 2018 och så pass länge för att i praktiken ha kunnat erbjudas att delta i någon folkbildningsverksamhet är däremot inte helt lätt att avgöra. Antalet inskrivna förändras kontinuerligt under året när nya asylsökande tillkommer och andra skrivs ut. För att kunna göra en någorlunda uppskattning av hur många de potentiella deltagarna var under år 2018, har samma modell som i rapporterna 2016 och 2017 använts. Eftersom mycket få deltagare under året har varit yngre än 18 år, har gruppen avgränsats till inskrivna vuxna.

Antalet vuxna inskrivna i mottagningssystemet den 1 januari 2018 som antingen var asylsökande som inte hade fått ett lagakraftvunnet avslagsbeslut eller boende på anläggningsboende med uppehållstillstånd har lagts samman med motsvarande grupp som sökte asyl i januari–november 2018. Den gruppen utgörs då av 60 000 personer, vilket är nästan 25 procent färre än motsvarande målgrupp om 78 600 personer 2017. Andelen kvinnor i målgruppen var också lägre 2018 än då, 29,6 procent jämfört med 32,8 procent. Observera att antalet i målgruppen är en beräknad uppskattning, som dock är jämförbar med tidigare års beräkning och därmed kan säga något om förändringar. Den här beräkningen har också gjorts på länsnivå, vilket presenteras i rapportens andra kapitel.

Ramar och anslag för verksamheterna

Studieförbundens verksamheter med asylsökande ska enligt Folkbildningsrådets villkor bedrivas i de ordinarie verksamhetsformerna

³ Asylsökande som fått ett lagakraftvunnet avslag är inte medräknade. Där ingår till exempel de som fått ett snabbt avgjort avslag enligt Dublin-konventionen eller de som förlorat sina överklaganden och därmed fått ett tredje och sista avslag, vilka förväntas återvända. En mindre kategori Övriga ingår däremot, även om vissa i den kategorin troligen inte ingår i gruppen tänkbara deltagare. Av de som har fått uppehållstillstånd är endast de som bor i anläggningsboende medräknade.

studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet. Svenska från dag ett bedrivs framför allt i form av studiecirklar, vilket ställer vissa krav på omfattning, frekvens och antal träffar samt antal deltagare och deltagarnärvaro. I viss utsträckning används även den mindre reglerade formen annan folkbildningsverksamhet. Vardagssvenska bedrivs enbart som studiecirkel enligt särskild kursplan om minst 40 studietimmar. Folkhögskolorna kan välja att genomföra Svenska från dag ett som kort eller lång folkhögskolekurs med valfri studietakt från 25 till 100 procent.⁴ Inom ramen för dessa villkor och det gemensamma syftet, att stärka kunskaper i svenska språket och om samhället samt att främja deltagande i arbets- och samhällslivet, har anordnarna stor frihet att självständigt utforma kursupplägg, innehåll och arbetsformer.

Studieförbund och folkhögskolor förväntas enligt bidragsvillkoren föra dialog med Migrationsverket om var verksamheterna ska bedrivas. Deltagare som behöver bekosta resor till aktiviteten kan i de flesta fall ansöka om reseersättning från Migrationsverket med stöd av ett intyg om deltagande från anordnaren.

Tabell 1: Statsbidrag som fördelats till studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter. 2016–2018

Verksamhet	2016	2017	2018
Svenska från dag ett	150 782 200	63 750 000	71 967 750
Vardagssvenska*	72 000 000	63 750 000	49 851 000
Totalt studieförbund	222 782 200	127 500 000	121 818 750
Folkhögskolor*	37 917 690	42 500 000	46 061 700
Totalt statsbidrag	260 700 000	170 000 000	167 880 450

Källa: Folkbildningsrådet 2019

*2016 avsåg anslaget ett halvår.

Anslaget att fördela till studieförbund och folkhögskolor var år 2018 totalt 184 640 000 kr. Ett första budgetanslag om 165 100 000 kr kompletterades vid halvårsskiftet med ytterligare nära 20 miljoner kr. 75 procent av anslaget fördelades preliminärt till studieförbunden och 25 procent till folkhögskolorna. Preliminärt fördelades 138 480 000 kr till studieförbunden med hälften vardera till verksamheter med Svenska från dag ett respektive Vardagssvenska. Fördelningen mellan studieförbunden

⁴ Korta kurser varar upp till 14 kursdagar och långa kurser från 15 kursdagar.

skedde i proportion till fördelade medel år 2017. Bidraget till studieförbunden lämnas till riksförbunden som utifrån de lokala behoven avgör den vidare fördelningen till de regionala avdelningarna. Det är svårt att förutse förändringar i rekryteringsunderlaget under året men studieförbunden kan under året omfördela resurser mellan avdelningar.

Vid den slutgiltiga regleringen av bidraget mot den rapporterade genomförda verksamheten 2018, fördelades sammanlagt 121,8 miljoner till studieförbunden, med 60 procent för verksamheter med Svenska från dag ett och 40 procent för Vardagssvenska. Alla medel kunde inte fördelas eftersom studieförbunden sammantaget inte hade rapporterat det antal unika deltagare som hade fördelats vid den preliminära fördelningen⁵

86 folkhögskolor beviljades preliminärt 46 160 000 kr efter att ha ansökt om en viss verksamhetsvolym. Bidraget fördelades bland annat med hänsyn till andelen inskrivna i asylmottagandet per län för att rikta insatserna efter behovet. Skolorna i ett län som ansökte om bidrag delade på en länsrott i proportion till den sökta volymen i respektive ansökan. En omfördelning av medlen gjordes under året i samband med beslut om den extra tilldelningen. Ansökningarna utgjorde en stor översökning i förhållande till anslaget storlek. Vid slutregleringen fördelades drygt 46 miljoner kronor mellan 76 folkhögskolor, vilket betyder att de sammantaget har genomfört verksamhet motsvarande anslaget storlek och i realiteten mer än så⁶.

Sammanlagt fördelades 167,9 miljoner kr till studieförbund och folkhögskolor för verksamheter 2018, att jämföra med 170 miljoner kr 2017. Den extra tilldelningen om 20 miljoner vid halvårsskiftet 2018 har därmed inte kunnat nyttjas fullt ut under verksamhetsåret. Överskjutande medel, närmare 16,8 miljoner kr, har överförts till 2019 års fördelning. Den slutgiltiga fördelningen till respektive studieförbund och folkhögskola framgår av tabellbilagans tabeller C och D.

⁵ 30 procent av ersättning till studieförbunden fördelas för antalet *unika deltagare* och 70 procent för antalet *studietimmar*. Ersättning för unik deltagare utgår för en deltagande person en gång per studieförbund, arrangemangstyp och verksamhetsform. Om deltagaren deltar i fler arrangemang än så under året, utgår ingen ytterligare ersättning för deltagaren till studieförbundet.

⁶ Totalt ansökte 86 folkhögskolor om medel för 2018, varav 76 genomförde och rapporterade verksamhet som ligger till grund för slutlig bidragsfördelning 2018 och rapportens statistikunderlag. Åtta skolor genomförde ingen verksamhet under året. Ytterligare två folkhögskolor genomförde dock verksamhet som inte rapporterades i tid till SCB. En av dem, tillsammans med två folkhögskolor som missat att rapportera hela sin verksamhet, rapporterade i efterhand in 1073 genomförda deltagarveckor. Den efterrapporterade verksamheten ingår inte i bidragsfördelning 2018 eller rapportens statistikunderlag men däremot i det kvalitativa rapporteringsunderlaget, vilket betyder att den redovisningen bygger på 78 folkhögskolors skriftliga rapporteringar.

Verksamheternas omfattning och deltagare 2018

I det här kapitlet redovisas kvantitativa resultat av studieförbundens och folkhögskolornas samlade folkbildningsinsatser för asylsökande med flera år 2018, till exempel antalet och längden på arrangemang eller kurser och deltagare samt hur många i målgruppen som Folkbildningsrådet bedömer att folkbildningen har nått under året. Här redovisas också verksamheternas geografiska spridning, hur män och kvinnor har tagit del av verksamheterna samt andra beskrivande uppgifter om deltagarna. Resultaten beskrivs om möjligt även på regional nivå och redovisas i de flesta fall med jämförelse över tre år. Kapitlet avslutas med en redovisning av studieförbundens och folkhögskolornas arbete för att möta efterfrågan på insatser i landet samt vilka faktorer som kan ha påverkat verksamhetsresultatet 2018, positivt eller negativt.

Studieförbundens verksamhet

Tabell 2. Totalt antal arrangemang, studietimmar och deltagare fördelade på arrangemangstyp. Samtliga studieförbund 2016–2018

Arrangemangstyp	Antal arrangemang			Antal studietimmar			Antal deltagare		
	2 016	2 017	2 018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Svenska från dag ett	16 594	7 298	5 305	489 031	260 435	203 664	185 250	78 644	55 979
Vardagssvenska	2 552	2 746	2 063	103 114	113 158	90 302	29 967	32 471	23 920
Totalsumma	19 146	10 044	7 368	592 145	373 593	293 966	215 217	111 115	79 899

Källa: STUV/gruppstatistik, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Under året har studieförbunden rapporterat närmare 7 400 genomförda arrangemang inom Svenska från dag ett och Vardagssvenska, huvudsakligen i form av studiecirkel. Av arrangemangen med Svenska från dag ett genomfördes 12 procent i den friare verksamhetsformen ”annan folkbildningsverksamhet”, vilket var något mer än år 2017 (11 %) men

mindre än 2016 (14 %)⁷. Arrangemangen omfattade tillsammans nästan 294 000 studietimmar⁸ och hade sammantaget 79 900 deltagare⁹.

Jämfört med 2017 har verksamheten minskat i omfattning, i såväl Svenska från dag ett som Vardagssvenska. Volymen har minskat ungefär lika mycket men något mer i Svenska från dag ett. Minskningen är störst i fråga om antalet deltagare, runt 28 procent, medan antalet studietimmar i arrangemangen minskade med runt 21 procent. Det innebär att verksamheten med Svenska från dag ett har minskat årligen sedan 2016, medan Vardagssvenskans omfattning först ökade år 2017 för att återigen minska år 2018.

Betydelsen av volymförändringar behöver beaktas i relation till anslaget storlek för de olika åren. I *Folkbildning med asylsökande 2017* konstaterades att den påtagliga minskningen av verksamhetsvolymen i Svenska från dag ett mellan 2016 och 2017, de facto var i proportion med minskningen av anslaget de båda åren. I förhållande till anslaget var antalet studietimmar dessutom högre. Inom Vardagssvenska genomfördes till och med mer verksamhet år 2017 än året innan, trots att anslaget var lägre. År 2018 ser vi däremot en fortsatt minskning av verksamhetsvolymen i båda arrangemangstyperna, trots ett något högre anslag än 2017. Om studieförbunden 2017 sammantaget rapporterade en överproduktion i förhållande till bidragets storlek och därmed inte fick full täckning för genomförda insatser, nådde den samlade verksamheten 2018 inte i alla delar upp till den volym som anslaget motsvarade. I fråga om antalet studietimmar uppnåddes den nivå som var möjlig att få ersättning för men däremot nådde studieförbunden inte ända fram i fråga om antalet unika deltagare¹⁰. Det betyder att inte alla medel kunde fördelas och att det inte i huvudsak var bidragets storlek som satte en gräns för hur många unika deltagare som funnits i verksamheterna år 2018. Vilka faktorer som kan ha haft betydelse för verksamhetens omfattning 2018, diskuteras utifrån studieförbundens och folkhögskolornas erfarenheter i kapitlets avslutande del.

⁷ Källa: STUV/Gruppstistik, SCB. Bidragsvillkoret att endast 10 procent av studieförbundets rapporterade studietimmar och unika deltagare i annan folkbildningsverksamhet kan ingå i bidragsunderlaget, har bidragit till att det genomförs ett begränsat antal sådana arrangemang.

⁸ En studietimme är 45 minuter. Antalet studietimmar är det antal som arrangemangen sammanlagt uppgått till. Det avser alltså *inte* summan av studietimmar för varje enskild deltagare.

⁹ Deltagare är de som registreras i varje enskilt arrangemang. En person som deltar i två olika arrangemang räknas alltså som deltagare två gånger.

¹⁰ I Vardagssvenska nådde studieförbunden 80 procent av det antal unika deltagare som var möjliga att få ersättning för. I Svenska från dag ett var andelen 68 procent.

Tabell 3. Genomsnittligt antal studietimmar samt deltagare per arrangemang, redovisat per arrangemangstyp och verksamhetsform. Studieförbunden 2016–2018

Arrangemangstyp och verksamhetsform	antal studietimmar per arrangemang			antal deltagare per arrangemang		
	2 016	2 017	2 018	2016	2017	2018
Studiecirklar	31	38	41	10	10	10
Annan folkbildningsverksamhet	19	20	20	16	16	15
Svenska från dag ett	29	36	38	11	11	11
Vardagssvenska	40	41	44	12	12	12

Källa: STUV/gruppstatistik, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Studiecirkelarna i Svenska från dag ett omfattade i genomsnitt 41 studietimmar år 2018, vilket innebär att de fortsatt har blivit längre sedan 2016. Antalet studietimmar per arrangemang i annan folkbildningsverksamhet har dock inte förändrats mellan åren. Även Vardagssvenska har ökat sedan 2017 till 44 studietimmar i genomsnitt, vilket alltså är mer än kravet om minst 40 timmar. Den genomsnittliga längden på arrangemangen varierade dock ganska stort, bland annat mellan olika studieförbund.

Antalet deltagare i studiecirkelarna har däremot varit mycket stabilt över åren med i genomsnitt 10–12 deltagare i studiecirkelarna och 15–16 deltagare i andra verksamhetsformer 2016–2018.

Folkhögskolornas verksamhet

Tabell 4. Svenska från dag ett. Totalt antal deltagarveckor, kursdagar och deltagare fördelat på kurstyper. Folkhögskolorna 2016–2018

År	Kurstyp	Antal deltagarveckor	Antal kursdagar	Antal deltagare
2016	Långa kurser	21 993	109 965	2 775
	Kortkurser	1 350	6 750	661
	Alla kurser	23 343	116 715	3 436
2017*	Långa kurser	30 968	154 840	3 064
	Kortkurser	131	655	125
	Alla kurser	31 099	155 495	3 189
2018	Långa kurser	23 936	119 680	2 183
	Kortkurser	307	1 535	294
	Alla kurser	24 243	121 215	2 477

Källa: Statistikrapport fhsk, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

* Siffrorna per kurstyp stämmer inte överens med rapporteringen år 2017. Två långa kurser om 330 deltagarveckor och 22 deltagare hade felaktigt rapporterats som kortkurser. Det totala antalet deltagarveckor, kursdagar och deltagare 2017 är dock desamma.

Verksamheten i fråga om antalet rapporterade deltagarveckor (=fem kursdagar), vilket motsvarar deltagarnas sammanlagda kurstid under året, ökade kraftigt år 2017. År 2018 har den istället minskat med 22 procent till nästan samma nivå som år 2016, det år då satsningen inleddes på hösten. Med beaktande av anslaget storlek, genomfördes dock mer verksamhet år 2016 än 2018, eftersom tilldelningen av medel har ökat årligen med runt 10 procent mellan de tre åren. Den betydligt större verksamheten år 2017 uppnåddes alltså trots mindre medel än 2018. Den rapporterade verksamhetsvolymen 2018 var i nivå med storleken på anslaget, medan folkhögskolorna åren innan presterade mer verksamhet än som kunde ersättas, särskilt år 2017¹¹. Antalet deltagare i verksamheterna sjönk

¹¹ Vid slutrapporteringen hade alla utom 99 av de 24 342 preliminärt fördelade deltagarveckor rapporterats som genomförd verksamhet av folkhögskolorna. I efterhand inkom tre folkhögskolor med rapporter av sammanlagt 1073 deltagarveckor, som därmed inte kunnat räknas med i underlaget för den här återrapporteringen. Det går däremot inte att utläsa hur många deltagare som deltagit i de efterrapporterade verksamheterna. Totalt blev resultatet 25 316 dv och därmed har det även 2018 funnits en viss överproduktion av antalet deltagarveckor.

däremot både 2017 och 2018. Det senaste året var minskningen 22 procent jämfört med sju procent 2017.

Liksom 2017 utgjordes endast en mycket liten del av verksamheten av kortkurser, 1,3 procent. Det senaste året ökade dock antalet deltagare och de utgjorde 12 procent av deltagarna jämfört med 4 procent året innan. År 2016 var kortkursernas omfattning i längd och antal deltagare högre än båda de senare åren.

År 2017 hade samtliga deltagares genomsnittliga kurstid ökat från knappt sju till knappt tio deltagarveckor jämfört med året innan och totalt var kurstiden oförändrad år 2018. I de långa kurserna hade dock kurstiden ökat till elva deltagarveckor 2018, från drygt tio föregående år och åtta år 2016, medan längden på kortkurserna var oförändrat en dryg vecka lång både 2017 och 2018 men cirka två veckor år 2016. Så medan ökningen av antalet deltagarveckor ökade markant och antalet deltagare minskade år 2017, var alltså minskningen av de båda relativt proportionerliga år 2018.

Om antalet genomförda deltagarveckor beskriver den kurstid som deltagarna har fått del av, visar studietakten med vilken intensitet som studierna har bedrivits. 60 procent av deltagarna studerade på heltid, medan 12 procent deltog i kurser som bedrevs på trekvartsfart och 25 procent på halvfart. Bara tre procent deltog i kurser på kvartsfart¹². Intensiteten har därmed ökat sedan 2017 då exempelvis 53 procent studerade på heltid och 32 procent på halvfart.

Antalet unika deltagare i verksamheterna

Det redovisade antalet deltagare i folkhögskolekurser och studieförbundens arrangemang ger en bild av verksamheternas omfattning under året men svarar sämre på frågan om hur många individer som har deltagit i insatserna. Eftersom samma person kan ha deltagit i flera arrangemang eller kurser hos en eller flera anordnare, blir deltagarantalet högre än antalet unika deltagare. Med stöd av deltagarnas dossiernummer går det dock att på nationell nivå få fram antalet unika deltagare i studieförbundens och folkhögskolornas respektive verksamhetstyper¹³.

¹² Källa: Källa: Statistikrapport fhs, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

¹³ Den här gruppen kallas ibland *unika unika deltagare* för att skilja det från antalet *unika deltagare* per studieförbund, som respektive studieförbund får ersättning för.

Tabell 5. Antalet deltagare samt antalet unika deltagare som deltagit i verksamheterna per arrangemangstyp och kursstyp. Studieförbund och folkhögskolor 2016–2018

Verksamhet	Deltagare			Unika personer		
	2 016	2 017	2 018	2016	2017	2018
Svenska från dag ett	185 250	78 644	55 979	61 891	28 594	20 138
Vardagssvenska	29 967	32 471	23 920	19 848	19 720	14 095
Totalt studieförbund	215 217	111 115	79 899	61 276	32 776	22 182
Långa kurser	2 775	3 042	2183	2 359	2 559	1 724
Kortkurser	661	147	294	*	106	238
Totalt folkhögskolor	3 436	3 189	2477	-	-	-
Totalt folkbildningen						23 144

Källa: Statistikrapport fhsk, Deltagarstatistik fhsk, STUV/gruppstatistik, Studieförbundens deltagarregister, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

* Uppgift saknas

Antalet unika deltagare i verksamheterna har i likhet med verksamhetsvolymen minskat sedan föregående år. I studieförbundens Svenska från dag ett skedde det största tappet dock mellan år 2016 och 2017. I Svenska från dag ett och Vardagssvenska har antalet unika deltagare minskat med runt 29 respektive 30 procent sedan 2017. Antalet unika deltagare i hela studieförbundens verksamhet, det vill säga som har deltagit minst en gång i någon av de båda arrangemangstyperna, har minskat med 32 procent.

En jämförelse mellan antalet deltagare och unika deltagare kan ge en uppfattning hur vanligt det varit att individer har deltagit i fler än ett arrangemang. I studieförbunden är det i stort sett lika vanligt att deltagare deltar mer än en gång som det var 2017, med en liten tendens till en ökning. Mest vanligt är det fortfarande i Svenska från dag ett, där snittet ligger på två till tre arrangemang under året. I vardagsvenskan ligger snittet under två per deltagare. Ifråga om överlappning av unika deltagare mellan Vardagssvenska och Svenska från dag ett hade år 2016 ungefär en tredjedel deltagit i båda arrangemangstyperna. År 2017 var närmare hälften som hade gjort det och 2018 ökade den andelen något till drygt hälften av de unika personerna.

I folkhögskolans långa kurser minskade antalet unika deltagare med 33 procent jämfört med 2017. En jämförelse med antalet deltagare visar att ungefär var fjärde har gått i genomsnitt två kurser under året, en ökning

jämfört med ungefär var femte år 2017. Den betydligt mindre gruppen av unika personer i kortkurser mer än fördubblades mellan år 2017 och 2018 men andelen som deltog i flera kortkurser var mindre.¹⁴

SCB beräknar att överlappningen av unika deltagare mellan studieförbunden och folkhögskolorna består av runt 1000 individer vilket innebär att uppskattningsvis har runt 23 100 unika deltagare deltagit i någon av folkbildningens verksamheter år 2018¹⁵. Det finns ingen motsvarande samlad statistisk uppgift för tidigare år men i *Folkbildning för asylsökande 2017* uppskattades försiktigt att runt 35 000 unika deltagare kan ha deltagit 2017, med hänsyn till en förmodad överlappning mellan studieförbunden och folkhögskolorna. Givet utvecklingen år 2018 ter sig den bedömningen rimlig om än något i överkant.

Andelen unika deltagare av målgruppen asylsökande med flera

En naturlig fråga är hur antalet rapporterade unika deltagare i folkbildningsverksamheterna förhåller sig till antalet asylsökande som ingår i målgruppen för insatserna. Såväl antalet unika deltagare som antalet inskrivna i asylmottagandet har sjunkit det senaste året.

En beräkning av storleken på den grupp asylsökande med flera som skulle kunnat delta under 2018 har gjorts enligt den modell som beskrivs i inledningens avsnitt Målgruppens storlek 2018. Med det sättet att räkna utgjorde målgruppen 60 000 personer år 2018. De runt 23 100 unika deltagare som folkbildningsverksamheterna har haft 2018, utgjorde då 38,5 procent av gruppen potentiella deltagare. Motsvarande siffra 2017 var 44 procent av 76 800 personer. Det betyder att det har varit något svårare att nå en lika stor andel som tidigare.

Verksamhetens spridning i landet

Sammantaget under året fanns det folkbildningsinsatser med asylsökande i 203 kommuner och i alla län. Motsvarande antal 2017 var 246 kommuner och år 2016 fanns verksamhet i 271 av landets kommuner. I 201 av de kommunerna fanns studieförbundens verksamheter, en minskning från 2017 då de fanns i 242 kommuner och 2016, då de bedrevs i hela 270

¹⁴ Det går dessvärre inte att få svar på hur många de unika deltagarna varit sammantaget i folkhögskolans verksamheter, det vill säga hur stor överlappningen av unika deltagare varit mellan långa och korta kurser, dock är antalet deltagare i de korta kurserna få.

¹⁵ Viss hänsyn har tagits till en förmodad överlappning mellan långa och korta kurser på folkhögskola.

kommuner. 76 folkhögskolor genomförde verksamheter med Svenska från dag ett i 60 kommuner, vilket är en minskning från föregående år då 85 folkhögskolor hade verksamheter i 77 kommuner. 2016 bedrev 74 folkhögskolor verksamheter i 67 kommuner. De 87 kommuner där ingen verksamhet bedrevs under 2018 är spridda över landet och generellt av mindre storlek. I de större länen fanns många kommuner utan verksamheter, t.ex. hälften av kommunerna i Stockholms län, en tredjedel av kommunerna i Västra Götaland och drygt en tredjedel i Skåne. I Jämtlands och Västernorrlands län fanns verksamhet i samtliga kommuner och i flertalet län är det en mindre andel kommuner som inte haft någon verksamhet under 2018. Kommuner som har haft verksamhet framgår av tabell A-B i tabellbilagan.

Som beskrivs i det inledande kapitlet har studieförbunden och folkhögskolorna ett ansvar att bedriva verksamheten där asylsökande bor och förväntas att ha en dialog med Migrationsverket och länsstyrelserna om var verksamheterna ska bedrivas. Samtidigt är det svårt att förutse lokala förändringar i rekryteringsunderlaget under året. I länen finns utöver antalet asylsökande andra förutsättningar som kan skilja sig åt, som andelen asylsökande som bor i anläggnings- eller eget boende, geografiska avstånd eller tillgång till kollektivtrafik.

Regionala skillnader i studieförbundens verksamheter

Studieförbunden fördelar själva medel till avdelningar i olika kommuner.

Tabell 6. Antal arrangemang, studietimmar, deltagare per län. Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Studieförbunden 2018. Uppskattat antal personer i målgruppen per län 2018.

Län	Antal arrangemang	Antal studietimmar	Antal deltagare	Uppskattat antal målgrupp
Blekinge län	140	5 621	1 622	935
Dalarnas län	194	11 497	1 677	1 410
Gotlands län	13	206	121	182
Gävleborgs län	251	10 192	3 015	1 460
Hallands län	271	9 650	2 870	1 822
Jämtlands län	120	3 592	1 165	1 403
Jönköpings län	475	14 723	5 466	2 340
Kalmar län	82	2 741	1 040	1 544
Kronobergs län	217	9 859	2 712	1 424
Norrbottnens län	632	22 391	6 462	3 253
Skåne län	713	29 979	7 726	5 657
Stockholms län	387	14 397	4 285	10 933
Södermanlands län	225	7 873	2 420	1 774
Uppsala län	112	3 670	904	1 427
Värmlands län	427	15 448	4 178	1 774
Västerbottens län	276	9 508	3 963	1 376
Västernorrlands län	523	18 059	6 278	2 927
Västmanlands län	201	7 717	2 314	1 338
Västra Götalands län	1 200	65 692	11 522	9 636
Örebro län	589	21 009	6 712	2 064
Östergötlands län	320	10 142	3 447	1 876
Totalsumma*	7 368	293 966	79 899	60 011

Källa: STUV/gruppstatistik, SCB. Folkbildningsrådets egen bearbetning. Inskrivna personer i Migrationsverkets mottagningssystem 20180101, Inkomna ansökningar om asyl 2018, Migrationsverket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

** I totalsumman inkluderas även 3 456 asylsökande som saknar länskoppling.*

Av tabellen framgår att den rapporterade verksamheten 2018 varierar stort mellan länen. Till exempel genomfördes 1 200 arrangemang i Västra Götalands län medan det var 82 stycken i Kalmar län. Stockholms län hade ungefär lika många arrangemang under året som Värmlands län. En

jämförelse mellan antalet rapporterade deltagare per län och den uppskattning av storleken på målgruppen som gjorts per län, kan ge en viss indikation av hur väl spridningen av verksamheterna har matchat den potentiella efterfrågan i länen, även om det inte svarar på frågan om hur stor andel av målgruppen som har deltagit i länets verksamheter.^{16 17} I flera av länen var verksamheterna mer omfattande i förhållande till målgruppens storlek jämfört med andra län, framför allt i Gävleborgs, Jönköpings, Norrbottens, Värmlands, Västerbottens, Västernorrlands och inte minst Örebro län. De län där det verkar ha varit svårast att matcha målgruppens storlek är Gotlands, Jämtlands, Kalmar, Uppsala och inte minst Stockholms län, där antalet deltagare i studieförbundens insatser varit påtagligt lågt redan tidigare år och därmed kvarstår den situationen även 2018.

Regionala skillnader i folkhögskolornas verksamheter

Svenska från dag ett har bedrivits av folkhögskolor i alla län, dock varierar antalet skolor per län och även verksamheternas omfattning. I sju av länen har det till exempel bara funnits en skola med Svenska från dag ett under året¹⁸. Verksamheten rapporteras i det län där den har bedrivits (kurslän). I de allra flesta fall har skolorna bedrivit kurserna i samma län som huvudskolan men i några fall har skolor bedrivit verksamhet i en skolfilial eller genom samarbetsorganisation i andra län.

¹⁶ Uppgifterna om målgruppens storlek per län är en beräknad uppskattning som gjorts av Folkbildningsrådet enligt en modell som beskrivs i inledningens avsnitt *Målgruppens storlek 2018*.

¹⁷ Deltagarantalet beskriver inte det faktiska antalet personer som har deltagit utan ska användas som ett mått på verksamheternas storlek. Antalet unika deltagare som deltagit i verksamheterna per län framgår tyvärr inte av statistikunderlaget.

¹⁸ I ytterligare ett län som enligt statistiken endast hade en skola, fanns dock ytterligare en skola med verksamhet, men som rapporterade in den för sent för att ingå i statistikunderlaget.

Tabell 7. Fördelade medel samt genomfört antal deltagarveckor, kursdagar och deltagare per län 2018 på folkhögskolor. Uppskattat antal i målgruppen per län

Län	Preliminär tilldelning (skollän)	Antal deltagarveck or (kurslän)	Antal kursdagar	Uppskattat Antal antal deltagare målgrupp	
Blekinge län*	507	431	2 155	27	935
Dalarnas län	787	727	3 635	45	1 410
Gotlands län	101	735	3 675	35	182
Gävleborgs län	693	880	4 400	120	1 460
Hallands län*	745	660	3 300	35	1 822
Jämtlands län	644	378	1 890	23	1 403
Jönköpings län	1 130	989	4 945	126	2 340
Kalmar län	699	699	3 495	45	1 544
Kronobergs län	698	1 222	6 110	50	1 424
Norrbottnens län	1 438	1 037	5 185	361	3 253
Skåne län	2 294	3 468	17 340	310	5 657
Stockholms län	4 150	3 831	19 155	336	10 933
Södermanlands län	782	526	2 630	38	1 774
Uppsala län	350	197	985	12	1 427
Värmlands län	584	627	3 135	46	1 774
Västerbottens län	703	267	1 335	16	1 376
Västernorrlands län	1 437	1 838	9 190	201	2 927
Västmanlands län	528	611	3 055	130	1 338
Västra Götalands län*	4 202	3 440	17 200	403	9 636
Örebro län	1 046	1 045	5 225	72	2 064
Östergötlands län	824	635	3 175	46	1 876
Totalt**	24 342	24 243	121 215	2 477	61 011

Källa: Statistikrapport fhsk SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Migrationsverkets mottagningssystem 20180101, Inkomna ansökningar om asyl 2018, Migrationsverket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

* En skola i länet har efterrapporterat ytterligare deltagarveckor. I Blekinge 48 dv, Hallands 160 dv och i Västra Götalands län 865 dv.

** I totalsumman inkluderas även 3 456 asylsökande som saknar länskoppling.

Bidraget tilldelades de sökande folkhögskolorna via läns-potter i förhållande till andelen inskrivna i mottagandet i länen. Skolorna som fanns i respektive län delade därmed på länets pott. Våren 2018 har tilldelade resurser även omfördelats mellan skolor som lämnat önskemål om en ökad eller minskad tilldelning beroende på förändrade förutsättningar. I vissa län hade skolorna sammanlagt genomfört mer verksamhet än dess tilldelade pott, framför allt i Gotlands men även i Gävleborgs, Kronobergs, Skåne och Västernorrlands län. I flera andra län, framför allt i Västerbottens men också i Jämtlands, Norrbottens, Södermanlands och Uppsala län har verksamheten ifråga om antalet deltagarveckor istället varit mindre. I vissa fall, till exempel i fråga om Västerbottens och Västernorrlands län, är en orsak till avvikelserna att skolor har förlagt verksamhet i andra län än skollänet.

En jämförelse mellan antalet rapporterade deltagare per län och en uppskattning av storleken på målgruppen i länet har skett på samma sätt som i tabell 5, även om det är svårare att göra en relevant jämförelse med en så pass liten population som folkhögskolornas deltagare. Men det kan vara värt att notera att Gävleborgs, Västmanlands, Västernorrlands, Norrbottens och inte minst Gotlands län utmärker sig genom att folkhögskolorna har nått en jämförelsevis större grupp deltagare i förhållande till målgruppen än övriga län.

Vilka var deltagarna?

Deltagarnas situation, förutsättningar och behov har många olika aspekter. Några av dem är kön, ålder och tidigare utbildningsbakgrund och studievana. En annan är funktionsnedsättning. Möjligheterna att följa upp deltagarna och hur deras deltagande kan skilja sig åt beroende av sådana aspekter försvåras dock av att de asylsökande deltagarna inte är folkbokförda i Sverige och saknar personnummer. Flera uppgifter framgår inte heller på individnivå av inrapporterad statistik. I det följande rapporteras de uppgifter som funnits att tillgå.

Män och kvinnor i verksamheterna

Män och kvinnor ska enligt regeringens riktlinjer kunna ta del av verksamheterna på samma villkor och i samma utsträckning. Nyanlända kvinnor har visat sig ha en längre väg till etablering än män och folkbildningen vinnlägger sig särskilt om att underlätta deras deltagande, bland annat genom arbete med jämställdhetsintegrering. En uppföljning av

kvinnors och mäns deltagande och eventuella skillnader är därför viktig för att kunna förbättra inte minst kvinnornas förutsättningar.

Tabell 8. Andel kvinnor och män av antalet deltagare i studieförbund och folkhögskolor fördelat på arrangemangstyp och kurstyp (procent). 2016–2017

	Andel kvinnor			Andel män		
	2 016	2 017	2 018	2016	2017	2018
Studiecirkel	30,3	35,6	39,0	69,7	64,4	61,0
Annan folkbildningsverksamhet	27,3	34,4	35,8	72,7	65,6	64,2
Svenska från dag ett	29,7	35,4	38,5	70,3	64,6	61,5
Vardagssvenska	32,4	33,6	36,9	67,6	66,4	63,1
Totalt studieförbund	30,1	34,9	38,0	69,9	65,1	62,0
Långa kurser	34,0	34,1	40,3	66,0	65,9	59,7
Kortkurser	36,0	44,2	56,5	64,0	55,8	43,5
Totalt folkhögskola	34,4	34,6	42,2	65,6	65,4	57,8

Källa: Statistikrapport fhsk, STUV/gruppstatistik, SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Kvinnornas andel av deltagarna har ökat betydligt sedan 2016. År 2017 skedde det främst inom studieförbundens Svenska från dag ett medan andelen kvinnor år 2018 ökade mest i Vardagssvenska. Totalt är andelen kvinnor i studieförbunden 38 procent.

Andelen kvinnor är högst i studiecirkelarna i Svenska från dag ett, 39 procent, medan andelen i den mindre omfattande formen annan folkbildningsverksamhet och i Vardagssvenska var 36 respektive 37 procent.

I folkhögskolornas långa kurser skedde ingen förändring i andelarna män och kvinnor mellan åren 2016 och 2017 men år 2018 hade kvinnornas andel av deltagarna ökat markant från nära 35 till 40 procent. I det lilla antalet kortkurser som bedrivits var andelen kvinnor stor redan 2017 och fortsatte att öka markant till 56,5 procent, vilket gör att kvinnorna totalt utgjorde 42 procent av folkhögskolans deltagare år 2018. Även bland *unika deltagare* i folkhögskolan 2018 följer andelen kvinnor samma utveckling.¹⁹

¹⁹ Andelen kvinnor bland de unika personer som deltagit i långa kurserna 2018 är 39 procent. I de korta kurserna som har få deltagare är andelen kvinnor av unika personer hela 67 procent. Uppgifterna om kön hämtas in via folkhögskolornas egen registrering av unika deltagare. För

Redan 2017 var andelen kvinnor i verksamheten större än andelen kvinnor i den beräknade potentiella målgruppen och överrepresentationen har ökat år 2018. Andelen kvinnor i den uppskattade målgruppen 2018 har sjunkit något sedan 2017 till 29,6 procent samtidigt som andelarna har ökat i samtliga verksamhetsformer. Andelen kvinnor bland de tillkommande asylsökande 2018 var dock större än bland de som var inskrivna redan i början av året, vilket gör att förutsättningarna att nå kvinnor kan ha förbättrats under året.²⁰

Regionala skillnader

Genom att uppskatta antalet kvinnor i målgruppen asylsökande fördelat på län kan en översiktlig jämförelse göras med andelen kvinnor i verksamheterna²¹. Dock är det värt att ha i åtanke att antalet deltagare kan vara ganska litet i vissa län, särskilt när det gäller folkhögskolans kurser.

studieförbunden framgår inte kön i uppgift om unika deltagare, då uppgiften bygger på dossiernummer.

²⁰ Avgränsningen av vilka som ingår i den uppskattade målgruppen framgår i inledningens avsnitt *Målgruppens storlek 2018*. Andelen kvinnor skiljer sig därför från till exempel andelen kvinnor av samtliga inskrivna 1 januari 2018 (31,3%) eller samtliga nya asylsökande 2018 (39,9%).

²¹ Enligt den modell som beskrivits i inledningens avsnitt *Antalet i målgruppen 2018*.

Tabell 9: Andel kvinnor och män av deltagare i Svenska från dag ett och vardagssvenska i studieförbunden samt av unika deltagare i Svenska från dag ett i folkhögskolan per län. Andel kvinnor och män i uppskattad målgrupp per län. 2018

Län	Studieförbund						Folkhögskola		Uppskattad målgrupp	
	Andel kvinnor (%)			Andel män (%)			kvinnor (%)	Andel män (%)	kvinnor (%)	Andel män (%)
	Svd1	Vs	Totalt	Svd1	Vs	Totalt				
Blekinge län	37,3	28,1	35,0	62,7	71,9	65,0	25,9	74,1	29,4	70,6
Dalarnas län	36,1	37,6	36,5	63,9	62,4	63,5	33,3	66,7	33,8	66,2
Gotlands län	48,1	40,5	45,5	51,9	59,5	54,5	57,1	42,9	20,9	79,1
Gävleborgs län	41,1	35,4	39,3	58,9	64,6	60,7	46,7	53,3	35,3	64,7
Hallands län	41,8	28,3	36,4	58,2	71,7	63,6	25,7	74,3	25,4	74,6
Jämtlands län	32,8	29,8	32,3	67,2	70,2	67,7	34,8	65,2	23,2	76,8
Jönköpings län	33,7	32,2	33,2	66,3	67,8	66,8	44,4	55,6	32,4	67,6
Kalmar län	31,7	35,1	33	68,3	64,9	67	31,1	68,9	32,2	67,8
Kronobergs län	41	42,1	41,4	59	57,9	58,6	52	48	35,5	64,5
Norrbottnens län	32,4	35,5	33,7	67,6	64,5	66,3	57,6	42,4	31,6	68,4
Skåne län	34,3	32,7	33,8	65,7	67,3	66,2	42,3	57,7	28,9	71,1
Stockholms län	50,8	45,1	48,6	49,2	54,9	51,4	53,9	46,1	30,4	69,6
Södermanlands län	38,5	40,1	38,9	61,5	59,9	61,1	42,1	57,9	37,3	62,7
Uppsala län	49,8	43,9	48,2	50,2	56,1	51,8	0	100	26,3	73,7
Värmlands län	34,7	41,9	37,1	65,3	58,1	62,9	13	87	26,3	73,7
Västerbottens län	41,5	47,4	42,8	58,5	52,6	57,2	6,3	93,8	33,3	66,7
Västernorrlands län	35,7	33,4	35,2	64,3	66,6	64,8	28,4	71,6	28,6	71,4
Västmanlands län	33,7	31,4	33,1	66,3	68,6	66,9	33,1	66,9	29,7	70,3
Västra Götalands län	42,8	39,6	42	57,2	60,4	58	39	61	28,1	71,9
Örebro län	38,8	40,4	39,1	61,2	59,6	60,9	38,9	61,1	31	69
Östergötlands län	41,5	33,6	39	58,5	66,4	61	13	87	28,6	71,4
Totalt	38,5	36,9	38	61,5	63,1	62	42,2	57,8	29,9	70,1

Källa: Statistikrapport fhs SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Migrationsverkets mottagningssystem 20180101, Inkomna ansökningar om asyl 2018,

Migrationsverket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Andelen kvinnor och män i målgruppen varierade mellan länen år 2018.

Andelen kvinnor var över det nationella genomsnittet i till exempel

Södermanlands, Kronobergs, Gästriklands och Dalarnas län, medan

andelen däremot var lägre i Gotlands, Jämtlands och Hallands län. Även

inom folkbildningens verksamheter fanns en länsvariation men i de flesta fall motsvaras andelen asylsökande kvinnor mer än väl. Hos studieförbunden var andelen kvinnor som lägst 32–33 procent i Jämtlands, Jönköpings, Västmanlands och Skåne län upp till över 45 procent i Gotlands, Stockholms och Uppsala län. Inget län hade tagit emot en lägre andel kvinnor än vad som finns i den potentiella målgruppen och de flesta betydligt större. Detsamma gäller de flesta av länens folkhögskolor med några få undantag, där andelen kvinnor istället var mycket låg. I Uppsala län var till exempel ingen av deltagarna kvinnor. Folkhögskolornas andelar representerar dock betydligt färre deltagare och i vissa län mycket få, vilket gör att det inte går att dra några slutsatser av variationen.

Det är svårt att se något mönster ifråga om samvariation mellan andelarna kvinnor och män i verksamheterna och andelarna i målgruppen i länen. Troligen beror det på att rekryteringen av kvinnor och män avgörs av fler omständigheter än målgruppens sammansättning, till exempel insatsernas tillgänglighet, tillgången till barnomsorg, rekryteringsvägar, eventuella verksamhetsinriktningar eller om det gjorts några särskilda åtgärder för att underlätta deltagandet för kvinnor.

Deltar kvinnor och män på samma villkor?

Vi kan konstatera att kvinnor i hög grad har haft möjlighet att delta i verksamheterna, till och med så pass att de är överrepresenterade i förhållande till målgruppen, i vissa verksamhetstyper och några län betydligt. Ett sätt att jämföra om deltagande kvinnor och män dessutom har fått del av lika stora insatser är att ta reda på om de har deltagit i lika långa insatser. Det har dessvärre inte gått att direkt jämföra antalet studietimmar som kvinnor respektive män har deltagit i studieförbundens arrangemang. I tabell 8 framgår dock att en lägre andel kvinnor sammantaget har deltagit i de ofta mer omfattande studiecirkelarna i Vardagssvenska än i cirkelarna med Svenska från dag ett. I vissa län var däremot andelen kvinnor högre i Vardagssvenska, exempelvis i Värmlands eller Västerbottens län. Däremot var andelen kvinnor som lägst i de betydligt kortare arrangemangen med annan folkbildningsverksamhet.

Tabell 10. Deltagarveckor och deltagare fördelade på kvinnor och män. Antal deltagarveckor i genomsnitt för deltagare som är kvinnor och män. Folkhögskolor 2016–2018

År	Kurstyp	Antal deltagarveckor		Antal kursdagar		deltagarveckor per deltagare	
		Kvinnor	Män	kvinnor	män	Kvinnor	Män
2016	Långa kurser	6 630	13 338	33 150	66 690	8,0	8,0
	Kortkurser	376	679	1 880	3 395	1,7	1,6
2017	Långa kurser	10 680	19 958	53 400	99 790	10,3	10,0
	kortkurser	294	167	1 470	835	*	*
2018	Långa kurser	9 451	14 485	47 255	72 425	10,8	11,1
	kortkurser	91	216	455	1 080	0,5	1,7
totalt 2018		9 542	14 701	47 710	73 505	9,1	10,3

Källa: Statistikrapport fhsk SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

* Motsvarande uppgift i rapporteringen 2017 var inte rättvisande. Korrekt genomsnittligt antal deltagarveckor för kortkursernas deltagare 2017 var en (1) deltagarvecka. Uppgiften finns inte fördelat på kön.

Kvinnor och män fick del av lika mycket kurstid på folkhögskolans kurser under både 2016 och 2017. År 2018 finns dock en viss tendens att kurstiden har ökat mer för männen än för kvinnorna i långa kurser. I de korta kurserna har männen också fått del av längre kurser i genomsnitt, men det handlar om få, mycket korta kurser med få deltagare.

Ifråga om studietakten var det både år 2017 och 2018 en större andel av kvinnorna än männen som studerade på hel- eller trekvartsfart, även om skillnaden var mindre år 2018. 2017 studerade 68 procent av kvinnorna på hel- eller trekvartsfart och år 2018 var det 75 procent. För männen var motsvarande ökning från 61 procent till drygt 70 procent.²²

Ålder

I folkhögskolornas långa kurser med Svenska från dag ett och i studieförbundens Vardagssvenska ska deltagarna vara minst 18 år²³. I folkhögskolans kortkurser och i studieförbundens studiecirkel med Svenska från dag ett kan däremot deltagare från 13 år rapporteras och inom annan folkbildningsverksamhet redan från sex år. Av studieförbundens och folkhögskolornas rapporteringar framgår att det framför allt är vuxna som

²² Källa: Statistikrapport fhsk SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

²³ I folkhögskolornas kurser får man delta från det kalenderår som deltagaren fyller 18 år.

inte går i grundskola eller gymnasium på dagarna som deltar, annat än i enstaka fall vid till exempel familjearrangemang eller insatser riktade till ensamkommande ungdomar. Deltagares ålder framgår inte av deras dossiernummer men åldern dokumenteras på folkhögskolorna. I studieförbundens verksamheter dokumenteras inte åldern individuellt, utan i stället anges åldersstrukturen per arrangemang. Uppgifterna om ålder i studieförbundens verksamheter ger därför en relativt grov bild av deltagarnas ålder²⁴.

Nästan alla deltagare i studieförbundens arrangemang har gått i grupper från 24 år och uppåt. Den andelen var som högst år 2017, 99 procent, men ännu 96 procent år 2018 (95 % 2016). Det här visar att verksamheterna främst riktat sig till vuxna som passerat gymnasieåldern. Deltagare i grupper 13–24 år var få men efter att andelen sjunkit från 4,2 procent 2016 till 1,2 procent 2017 har den sedan ökat igen till 3, 4 procent 2018. I reella tal innebar det en nära dubbling av antalet unga till 2 690 deltagare. Andelen arrangemang med en majoritet av barn upp till 13 år ökade under 2018 men utgjorde ändå endast en promille av deltagarna.

Tabell 11. Antal och andel deltagare efter ålder. Svenska från dag ett på folkhögskola. 2016–2018

Ålder	Deltagare 2016		Deltagare 2017		Deltagare 2018	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
<18	43	1,4	9	0,3	27	1,1
18–24	895	28,5	724	23,1	544	22,2
25–45	1877	59,8	1988	63,4	1519	62,1
>46	322	10,3	416	13,3	355	14,5
Totalt	3137	100	3137	100	2445	100

Källa: Statistikrapport fhsk SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

I folkhögskolornas rapportering framgår att åldersspannet bland deltagarna är ungefär detsamma mellan år 2017 och 2018. Störst andel deltagare finns i åldersgruppen 25–45 år. Deltagare äldre än 45 år har dock ökat stadigt från 10 till 14,5 procent över åren. Deltagare yngre än 18 år utgjorde endast 1 procent 2018. Åldersgruppen unga vuxna har inte ökat.

²⁴ Varje arrangemang kategoriseras utifrån vilket åldersspann som majoriteten av deltagarna befinner sig i: barn (upp till 12 år), ungdom (13–24 år) eller vuxen (25–65 år). Alla deltagare i den gruppen rapporteras sedan inom det åldersspannet. Det betyder att exempelvis ett mindre antal yngre personer i en grupp av vuxna också rapporteras som vuxna.

Utbildningsbakgrund

Den faktor som anordnarna av folkbildningsverksamheterna framför allt lyfter som avgörande för lärandet är deltagarnas tidigare utbildningsbakgrund och studievana. Det finns ingen heltäckande och tillförlitlig statistik över utbildningsbakgrund inom målgruppen asylsökande. Folkhögskolorna ska vid inskrivning dock göra och rapportera en bedömning av deltagarnas utbildningsbakgrund för att avgöra lämplig studienivå. Den bedömningen motsvarar inte garanterat den faktiska utbildningsbakgrunden men underlaget kan åtminstone ge en bild av utbildningsbehovet i Sverige bland deltagarna. Uppgiften saknas för en betydande del av deltagarna i Svenska från dag ett, vilket gör att det däremot inte går att uttala sig om utbildningsstrukturen i gruppen.

Tabell 12. Folkhögskolornas rapporterade utbildningsnivå för unika deltagare, lång kurs. Svenska från dag ett. Procent. 2016–2018

Utbildningsnivå	2016	2017	2018
Utbildning okänd	77	58	39
Eftergymnasial utbildning	3	4	4
Gymnasial utbildning 3 år	1	1	1
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	1	8
Högst grundskola/motsvarande	18	35	49
Totalt	100	100	100

Källa: Statistikrapport fhs SCB. Riket. Folkbildningsrådets egen bearbetning.

Den stora gruppen deltagare är den vars utbildningsnivå inte är bedömd men med åren rapporteras allt fler bedömningar och 2018 omfattas mer än hälften av deltagarna. En iakttagelse är att ju större andel som har bedömts, ju mer ökar grupperna med högst grundskola eller med gymnasieutbildning utan examen. År 2018 uppger folkhögskolorna att nära hälften av deltagarna befinner sig på en nivå om högst grundskola. Andelarna deltagare på högre utbildningsnivåer ligger kvar på en låg nivå alla tre åren.

Vad har påverkat verksamhetens omfattning och deltagande?

Studieförbunden och folkhögskolorna har rapporterat om hur de har genomfört de särskilda folkbildningsinsatserna och beskrivit vad de

bedömer har varit framgångsfaktorer och vad som har försvårat genomförandet. I detta avsnitt sammanfattas de insatser och faktorer som bedömts ha haft betydelse för resultatet ifråga om verksamhetens omfattning, antalet unika deltagare och andelen kvinnor i verksamheterna.

En minskad målgrupp och förändrad boendesituation

Det faktum att verksamhetens volym och antalet unika deltagare var lägre i alla typer av verksamheter trots att anslaget sammantaget var något högre än 2017, betyder att minskningen inte enkelt kan förklaras med anslaget storlek. Det kan dock ha bidragit att en del av anslaget, 20 miljoner, tillfördes först vid halvårsskiftet när verksamheterna hade anpassats efter befintlig bidragsnivå. Det kan ha varit svårare att skala upp volymen senare på året samtidigt som förutsättningarna att nå nya deltagare blivit mera utmanande.

Alla studieförbund och många av folkhögskolorna beskriver omständigheter som har påverkat möjligheterna att rekrytera deltagare och att genomföra verksamheterna i den omfattning som planerats och som har gjort att de inte heller har bedrivit verksamheter i lika många kommuner som tidigare. Det är framför allt två aspekter som lyfts fram. Den ena är vad en del beskriver som ”ryckigheten” i de regionala och lokala förutsättningarna, att storleken på rekryteringsunderlaget och deras boendeformer har förändrats över tid men också den ”vanliga” rörligheten - att nya asylsökande tillkommer och andra får beslut och lämnar, att närvaron kan vara oregelbunden, att deltagare slutar på grund av flytt eller andra hinder - som gör det svårt för anordnarna att planera för verksamheterna och veta vilken kapacitet man kan ha beredskap för. Den andra aspekten är att det är betydligt svårare att lokalisera och nå fram med information till den ökande gruppen som bor i eget boende, i synnerhet i större städer. I alla studieförbunden och många folkhögskolor finns det därför arrangemang eller kurser som inte kunnat starta, som har fått avbrytas eller där alla deltagare inte kunnat rapporteras, vilket har påverkat volymen som genomförts och rapporterats.

Verksamhetens volym för 2017 var högre än 2018 och även om de här förändringarna pågick också då, var målgruppen asylsökande åtminstone i början av 2017 ännu relativt stor och majoriteten bodde fortfarande på Migrationsverkets anläggningsboenden (ABO)²⁵. Under 2017 och fortsatt

²⁵ De flesta som bor i Migrationsverkets boenden bor i olika former av ABO exempelvis förläggningar eller lägenhetsboenden. En mindre grupp bor istället i ”övrigt boende”, vilket kan innebära sjukhusvistelse, kriminalvård, familjehemsplaceringar e.d.

under 2018 har antalet inskrivna i asylmottagandet successivt minskat, med 38 respektive 31 procent per år. Den uppskattade målgruppen för insatser under året, minskade istället med 24 procent. I takt med ett sjunkande antal inskrivna har även många av Migrationsverkets anläggnings- och övriga boenden avvecklats, vilket gör att de som varit kvar har flyttat vidare till anläggningsboenden i andra delar av landet eller till eget boende (EBO). Den 1 januari 2017 bodde 29 procent av de inskrivna i eget boende, ett år senare 43 procent och den 1 januari 2019 bodde mer än hälften, 55 procent, i eget boende.

Det varierar mellan länen hur stora förändringarna var under 2018. Fram till årets slut hade antalet inskrivna i mottagandet sjunkit i samtliga län med mellan 16 och 83 procent, i Stockholms län som minst och i Gotlands och Gävleborgs län som mest. I de båda senare länen halverades samtidigt andelen boende i ABO. Den andelen minskade mer eller mindre även i övriga län men var i stort sett oförändrad i tre län och till och med ökade något i Kalmar och Dalarnas län. I Stockholms län fortsatta andelen i ABO minska ytterligare och där bor asylsökande numera nästan uteslutande i EBO. Andelen i Migrationsverkets boenden var däremot exempelvis fortfarande närmare 90 procent i Norrbottens och Västernorrlands län eller nära 80 procent i Blekinge län.

Andra omständigheter som nämnts och som har kunnat påverka efterfrågan är "insatsträngsel" på vissa orter, det vill säga att det kan uppstå viss konkurrens om deltagare, eller att asylsökande i kranskommuner föredragit att delta i verksamheter i länets centralort, eftersom det samtidigt ger tillgång till andra verksamheter, service och arbetstillfällen. Studieförbund och folkhögskolor har på vissa håll upplevt svårigheter att fylla sina arrangemang och kurser av detta skäl, exempelvis i Västra Götalands och Örebro län. Den här situationen har också varit ett av skälen till att Migrationsverket har beslutat om ett nytt förfarande vid beslut om reseersättningar.

Kartläggning av behov

Anordnarna försöker mer eller mindre systematiskt skaffa sig en bild av var asylsökande bor, ibland genom kontakter med Migrationsverket eller länsstyrelserna eller med kommunen. De ska enligt villkoren ta ett sådant initiativ till dialog och Migrationsverket och länsstyrelserna ska enligt sina uppdrag bistå anordnare med vägledning om asylsökandes boendeorter, med prognoser om förändringar och om behovet av insatser. Vilken kontakt som funnits, hur strukturerad den har varit och erfarenheterna av

betydelsen av dialogen varierar i rapporteringarna. Det vanligaste skälet till kontakter med Migrationsverket handlar dock om administrationen av reseersättningar till deltagare. Kontakterna med länsstyrelserna verkar oftare vara kopplade till ansökningar om TIA-medel.

Bland folkhögskolorna har någon form av kontakt med någon myndighet kring förutsättningarna för verksamheterna funnits i cirka en fjärdedel av fallen. Från studieförbunden rapporteras att erfarenheterna av kontakter är blandade också hos deras avdelningar men det tycks ha varit vanligare med någon form av dialog med myndigheterna än hos folkhögskolorna. Det vanligaste skälet till att ingen kontakt har funnits är att anordnarna själva inte har sett något behov men det finns också de som har upplevt att det varit svårt att etablera kontakt eller att få till det utbyte som efterfrågats.

Det finns också en hel del goda erfarenheter av kontakter med myndigheter kring lokalisering av asylsökande och behov av insatser. På några platser har studieförbund och folkhögskolor deltagit i olika regionala träffar eller nätverk där de mött länsstyrelserna och ibland Migrationsverket, till exempel i Skåne, Stockholm och Södermanland, vilket uppskattats. Bäst har dialogen med Migrationsverket fungerat när den varit kopplad till deras anläggningsboenden. En del har dock upplevt att information om boenededläggningar lämnas för sent och att sekretessen om var boenden finns har varit ett hinder. Utöver myndigheterna anger en del anordnare att de kontaktat kommunen för att förhöra sig om asylsökande i kommunen.

Verksamheternas förläggning

Studieförbunden och folkhögskolorna åläggs ansvaret avgöra om och var insatser ska bedrivas, utifrån en bedömning av hur efterfrågan ser ut och egna förutsättningar. De beskriver olika strategier ifråga om verksamhetens förläggning för att matcha behovet och underlätta deltagande. Det här är något som behöver ske regelbundet med tanke på att förutsättningarna förändras löpande under året, både ifråga om var asylsökande bor och vilka andra insatser som finns.

Studieförbunden beskriver att de aktivt följt upp resultat och förutsättningar under året i sina regionala avdelningar och vid behov gjort omfördelningar av medel från avdelningar som bedömt att de inte kunnat förbruka sin andel av statsbidraget till andra som hade en bättre prognos. Men de beskriver också en situation med ”ryckighet”, där förändrade förutsättningar varit svåra att förutse och där det varit svårt att ställa om med kort framförhållning. Det har också funnits en tvekan inför att både avveckla och bygga upp nya verksamheter, då det påverkar de anställda och

innebär kostnader, som man inte säkert vet kommer att kunna ersättas. Det har gjorts att omfördelningar inte alltid kunnat göras i tid och att statsbidraget inte alltid har kommit till användning på en annan plats.

Generellt beskriver studieförbund att de försökt förlägga verksamheterna så att deltagare lätt ska kunna ta sig dit med kollektivtrafik, till exempel centralt i tätorter, gärna i egna eller i samverkansföreningars lokaler eller annars i andra lokaler som är tillgängliga för deltagarna.

Folkhögskolorna har mera begränsade möjligheter att flytta verksamhet till andra verksamhetsorter om rekryteringsunderlaget förändras.

Folkbildningsrådet gav möjlighet till omfördelning mellan skolor vid ett tillfälle under året, så att oförbrukade resurser kunde användas av de som hade bättre utsikter att göra mer. Genom egna filialer eller samverkan har också folkhögskolorna en viss flexibilitet om de upptäcker att behovet möts bättre på annan ort än på huvudskolans. En majoritet av folkhögskolorna, 52 av de 78 rapporterade skolorna, hade valt att förlägga hela eller delar av verksamheten på sina huvudskolor, vilket har varit möjligt om den ligger i tätort, om det finns ett asylboende i närheten eller bra kommunikationer från närliggande tätorter. 24 av skolorna har bedrivit Svenska från dag ett i en filial till skolan, oftast i en tätort. I 15 fall har verksamhet genomförts i en samverkansparts lokaler, i en förening, församling, ett studieförbund eller en annan folkhögskola. Exempelvis har Brunnsviks folkhögskola valt att lägga Svenska från dag ett i Älvsbyn i samarbete med ABF, eftersom det visade sig saknas insatser för asylsökande där. I fyra fall har skolor istället hyrt tillfälliga lokaler för att göra verksamheten mer tillgänglig och i tre fall har verksamheten bedrivits i anslutning till ett anläggningsboende i samverkan med Migrationsverket, exempelvis Framnäs folkhögskola i Pite havsbad. Samma skola kan ha haft verksamhet på flera platser.

I stort sett samtliga studieförbund och folkhögskolor har dock erfarenheter av att deltagare får problem att ta sig till insatserna på grund av att de inte kunnat få reseersättning eller att den utbetalats sent. Det har fått konsekvenser för genomförandet, genom att deltagare varit frånvarande och ibland inte kunnat fullfölja kursen eller studiecirkeln. Det blir en osäkerhetsfaktor också för anordnarna, som riskerar att inte kunna rapportera och få ersättning för verksamheten. Hanteringen av intyg och uppföljande frågor om deltagarnas uteblivna ersättning har enligt anordnarna inneburit mycket merarbete.

Rekrytering av deltagare

Studieförbunden och även flera folkhögskolor beskriver att det är en större utmaning att hitta och nå ut med information när allt fler asylsökande bor i eget boende. De första åren behövdes uppsökande insatser mera sällan, då det oftast var lättare att rekrytera från eller förlägga verksamheter i anslutning till Migrationsverkets boenden. När det fanns fler asylsökande gick det att prioriterade dem som bodde där, medan det nu är en grundförutsättning att nå ut även till dem som bor ute i kommunerna.

Medan erfarenheterna av samverkan med Migrationsverket kring rekrytering av deltagare från anläggningsboenden oftast är mycket goda har det upplevts svårare få handfast hjälp med att sprida information till de som bor i eget boende, även om det förekommit vid några tillfällen. Migrationsverket har i uppdrag att informera deltagare om aktiviteter inom ramen för tidiga insatser för asylsökande. Under året har en kalenderfunktion på informationsverige.se börjat byggas upp av Länsstyrelsen i Västra Götaland, med möjlighet för anordnare att posta insatser men i praktiken har den sällan hittills kunnat fungera som en kanal till de inskrivna och Migrationsverket upplever att det ännu varit vanskligt att hänvisa dit. Därmed har myndigheten än så länge i regel informerat asylsökande mera generellt om möjligheten att delta i tidiga insatser. Det finns ändå flera exempel på att anordnare i vissa regioner har fått möjlighet att sprida information direkt på asylmottagningarna med affischer, vid informationstillfällen eller genom personal. På andra håll har de kunnat sprida information till asylsökande på föreningsmässor eller liknande som länsstyrelser anordnat.

Många anordnare har arbetat aktivt med uppsökande arbete, troligen fler än tidigare och oftare inom studieförbunden än på folkhögskolor. Det påpekas samtidigt att uppsökande insatser är ett tids- och resurskrävande arbete, som alla inte kunnat eller varit beredda att investera i, särskilt som det finns en ovisshet om utfallet. En del anordnare hänvisar till att verksamheten är välkänd sedan tidigare och att de därför har kunnat fylla verksamheten med deltagare som ansökt självmant och att de istället kan ha fått tacka nej till flera deltagare. Bland folkhögskolorna är det ganska många som säger att de inte har behövt söka upp deltagare. Flera folkhögskolor har fått en tämligen begränsad tilldelning och antalet deltagare som de behöver rekrytera har därmed varit ganska litet. I en del fall tycks anordnarna istället för att söka upp nya deltagare, prioritera att arbeta vidare med de som redan finns och som efterfrågar att få fortsätta i verksamheten. Folkhögskolor som är förlagda i storstadsområdenas

förorter upplever oftare att de når deltagare i eget boende medan några folkhögskolor ställt in kurser med hänvisning till att de inte har kunnat lokalisera deltagare i EBO.

Uppfinningsrikedomen i det uppsökande arbetet har varit stor. Många beskriver att kommunernas integrationssamordnare har varit en värdefull resurs för lokalisering och vidare spridning till målgruppen och någon gång även socialtjänst eller sfi. Inte minst tycks deltagare ha nåtts via etniska föreningar eller lokala församlingar som fångat upp många genom sina verksamheter. En del folkhögskolor har samarbetat med studieförbund för att erbjuda cirkeldeltagare möjlighet till fördjupade kurser. Spridningen av information har även skett exempelvis via affischer i bostadsområdets mataffärer eller bibliotek eller via förskolor. Den har även skett genom sociala medier eller på studieförbundens webbplats och ett par fall via lokaltidningen. De flesta hänvisar till att deltagarna själva oftast är de bästa vidareförmedlarna av information om insatserna, antingen tidigare deltagare eller att de som börjat vartefter lockar med sig fler.

En erfarenhet är att det är lättare att hitta deltagare och informera på mindre orter än i större städer och storstäderna. Det mycket låga resultatet när det gäller deltagare i Stockholms län är ett talande exempel. Några anordnare nämner specifikt riktad rekrytering av unga ensamkommande som ofta tidigare varit i elever i gymnasieskolans språkintrödnation men som inte erbjudits fortsatt plats på gymnasiet, till exempel via gymnasieskola, gode män eller HVB-hem.

Likväl framstår svårigheterna att nå de som bor i eget boende i kommunerna som en fortsatt utmaning, så att de ska få samma förutsättningar som övriga att ta del av verksamheterna.

Mer omfattande insatser

I kapitel 1 framgick att studiecirkelarna inom studieförbundens båda arrangemangstyper i genomsnitt har blivit längre och att det finns en viss tendens att deltagare oftare deltar i flera arrangemang. På folkhögskolan är kurslängden för deltagarna i de långa kurserna lite längre och även här finns en tendens att något fler har deltagit i fler än en kurs. Det minskade antalet unika deltagare har säkert haft en viss betydelse för den här utvecklingen. Men det finns generellt en hög motivation hos målgruppen att få lära sig mer och asyltiden kan för många vara betydligt längre än vad en kurs kan fylla. Anordnarna försöker möta det behovet så långt det är möjligt. Till exempel används studiecirkel i Svenska från dag ett och Vardagssvenska strategiskt för att ge möjligheter till påbyggnadscirkel.

Ibland är upplägget att ett första kortare arrangemang leder vidare till fördjupande sådana. När möjligheten att fortsätta i ett studieförbund upphör (för att studieförbundet inte längre kan få statsbidrag för deltagaren) tar många asylsökande också chansen att fortsätta via ett annat studieförbund eller folkhögskola. Andra orsaker till att deltagare deltagit flera gånger kan vara flytt eller andra omständigheter som tvingar dem att avbryta och att de sedan börjar på nytt någon annanstans. På folkhögskola finns inte samma koppling mellan unik deltagare och resurser, vilket gör att det där heller inte finns några formella hinder att erbjuda deltagare att gå flera på varandra följande folkhögskolekurser.

Främjande av mäns och kvinnors lika deltagande

Av verksamhetsredovisningen framgår att andelen kvinnor av deltagarna har ökat i alla verksamhetsformer sedan 2017 och att den totalt sett också var högre i förhållande till andelen kvinnor i den uppskattade målgruppen 2018 och i förhållande till motsvarande andelar i länen. Det betyder att studieförbunden och folkhögskolorna har haft kapacitet och framgångsrika metoder för att nå och ta emot kvinnor i verksamheterna, trots att många av anordnarna uppger att det funnits fler hinder för kvinnor att ta sig till verksamheterna än för män. Det som framför allt tycks påverka kvinnors förutsättningar att delta är avsaknaden av barnomsorg i kombination med traditionella könsroller, dvs. att kvinnorna oftare tar ett större föräldraansvar. Ibland förmedlas att även andra aspekter av könsroller kan begränsa kvinnors deltagande, exempelvis en ovana eller otrygghet i att delta i könsblandade grupper utan sina makar eller en uppfattning om att det i första hand är männen som har ansvar för arbete och försörjning. Tendensen till att män sammantaget har fått del av lite längre insatser än kvinnor år 2018 kan möjligtvis vara en återspeglning av dessa hinder.

På samma sätt som beskrevs i 2017 års rapportering har många av studieförbundens verksamheter och folkhögskolorna på olika sätt arbetat med att underlätta kvinnors deltagande i verksamheterna. Vid rekrytering har platser reserverats för båda könen, vid planering har tiderna anpassats för dem med barn i barnomsorg och skola eller så har båda föräldrarnas deltagande möjliggjorts genom delade kurspass och krav om att båda ska närvara. Vid behov har barnpassning ibland anordnats eller så har barnen kunnat närvara i klassrummet.

Ifråga om genomförandet har det ibland anpassats för att locka studieovana kvinnor, till exempel genom att kombinera svenska och samhällsorientering med handarbete eller matlagning. Flera vinnlägger sig

om att ha både kvinnliga och manliga ledare eller lärare, för att erbjuda förebilder men också för att öka tryggheten kring kvinnornas deltagande. Det förekommer ibland att cirklar eller kurser anordnas enbart för kvinnor, dels för att förmå fler att delta men också för att kvinnorna ofta ska kunna ta för sig mera i klassrummet. Samtidigt trycker många anordnare på att de vill arbeta med könsblandade grupper, eftersom det är en del av folkbildningens inkluderande och demokratiska arbetsätt. Men också med det pedagogiska syftet att inkludera både män och kvinnor i kursmoment om jämställdhet och kvinnors ställning i samhället.

Flera anordnare har erfarenhet av att särskilt kvinnors deltagande gynnas av korta resvägar. I till exempel Västra Götaland är en erfarenhet att det oftare är män som reser till insatser i storstaden medan kvinnorna blir kvar på hemmaplan. Att förlägga verksamheten i anslutning till Migrationsverkets boenden har sagts vara en framgångsfaktor. Noterbart är därför att andelen kvinnor har fortsatt att öka, samtidigt som anordnarna beskriver att utvecklingen med nedlagda boenden generellt har försvårat rekryteringen. Kvinnor har troligen trots allt gynnats av ambitionen att förlägga verksamheterna i bostadsområden där asylsökande bor och i anslutning till bra kollektivförbindelser.

**Anordnarberättelse, Björn Brunnberg, Studieförbundet Vuxenskolan,
Örebro**

”Studieförbundet tog initiativet att starta verksamheter för asylsökande redan hösten 2014. Efter telefonsamtal med en flyktingförläggning drog Björn direkt slutsatsen: här ska vi jobba!

– Nu är det folkbildningen som återigen lär folk att skriva och räkna. Det finns ännu många asylsökande i Örebro län och vi fortsätter med verksamheterna. Det sprids genom deltagarnas kontaktnät och många kommer hit.

Genom Svenska från dag ett och Vardagssvenska erbjuds deltagarna att lära sig språket, lära om samhället och därefter om samhällets lagar, regler och normer. Tre steg i konsekvent ordning, enligt Björn.

– Vi jobbar målmedvetet, nivågrupperat och individanpassat och det fungerar väl. Folk från hela länet kommer hit, säger Björn. Här får deltagarna språket, men också utbildning som kan leda till jobb och den sociala miljön som är så värdefull.

Det finns andra behov som inte studieanordnaren kan lösa, till exempel ekonomiskt stöd eller hjälp att bearbeta trauman. Men cirkelledaren kan vara medmänniska och ge ett värdigt bemötande.

– Vi gör inte skillnad på människor, säger Björn, och det gör stor skillnad. Verksamheten med asylsökande har påverkat SV:s avdelning starkt, anser han. Det har växt fram en social medvetenhet. Vi är en byggsten i samhällsbygget.”

Resultat och effekter kopplat till bidragets syfte

De särskilda folkbildningsinsatserna med asylsökande ska ge deltagarna tillfälle att lära sig svenska och om det svenska samhället samt främja deras deltagande i arbets- och samhällslivet. Det övergripande syftet med insatserna är att erbjuda en meningsfull sysselsättning i väntan på beslut, som både kan underlätta tillvaron under asylprocessen och bidra till att en kortare väg till etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd.

I det här kapitlet redovisas vilket resultat som statsbidraget har fått för deltagarna, det vill säga vilka insatser de har deltagit i och vad de har betytt för dem i fråga om bidragets syfte. Därefter lyfts även olika aspekter av genomförandet samt andra framgångsfaktorer eller hinder som har påverkat genomförandet. Redovisningen bygger på studieförbundens och folkhögskolornas skriftliga rapporteringar.

Eftersom deltagarnas förutsättningar varit olika och de deltagit i olika omfattning och det inte finns några fastställda kunskapsmål att mäta resultat emot, bygger anordnarnas rapporteringar framför allt på deras bedömningar av deltagarnas framsteg och betydelsen av insatserna för deltagarna. Som underlag för bedömningarna finns ledares och lärares observationer, deltagarutvärderingar, deltagarnas egna vittnesmål eller olika exempel på hur den fortsatta etableringen har sett ut för deltagarna. Det finns stora likheter i rapporteringarna av resultat och effekter samt genomförandet mellan de olika verksamhetsåren 2016–2018, men samtidigt framgår det att verksamheterna har utvecklats och att studieförbund och folkhögskolor har fortsatt att anpassa sig efter rådande omständigheter.

Ökade kunskaper i svenska språket

Att börja lära sig svenska har varit basen i stort sett samtliga verksamheter, oavsett hur de har lagts upp i övrigt. Utveckling av muntliga färdigheter i vardagen är grundläggande men de flesta har på något sätt tagit del av en allsidig träning av språkfärdigheterna. Alfabetisering eller att lära sig det latinska alfabetet har varit ett mål för vissa deltagare. Metoderna har varit allt från renodlade språkcirklar eller klassrumsundervisning till att lära via

exempelvis sång, idrott, odling, kulturskapande, hantverk eller språkcaféer. I vissa kurser, oftare inom studieförbundens Vardagssvenska eller i vissa folkhögskolekurser, har språkinläring varit det övervägande innehållet. Det vanligaste har dock varit att integrera eller kombinera det med samhälls- och arbetsmarknadsorientering, studiebesök, kulturella och sociala aktiviteter eller andra kursämnen.

Studieförbunden och folkhögskolornas bedömningar av verksamheternas resultat i fråga om svenskkunskaper är överlag att deltagarna utifrån sina förutsättningar har utvecklat sin behärskning av svenska, ofta på ett betydande sätt men ibland mera försiktigt. Det är viktigt att beakta att deltagarna har haft olika utgångspunkter, bland annat eftersom de har vistats olika länge i Sverige. Medan en del var nybörjare befann sig andra redan på en något högre språknivå. Inte minst framhåller anordnarna att deltagarnas ålder och framför allt utbildningsbakgrund och studievana har haft stor betydelse för lärandets progression och slutresultat. Studierna har även påverkats olika mycket av praktiska omständigheter kring deltagarna eller deras hälsa. Slutligen har insatserna varit av olika längd och intensitet och betonat olika innehåll eller färdigheter.

Exempel på resultat i svenska är att illitterata deltagare har knäckt koden till att börja läsa och skriva, att kortutbildade eller äldre har kunnat bryta språkbarriären och börjat kunna ta till sig skriftlig information och använda språket mer i vardagen, till exempel i butiker eller i kontakter med barnens skola. Mera högutbildade lär sig ofta så pass snabbt att de tycker att det går för långsamt och efterfrågar en fortsättning på högre nivå. Det förekommer att folkhögskolor och studieförbund använder sig av kursplan och bedömningsmetoder från sfi och bland dem verkar det vara mycket vanligt att deltagare lyckas nå kunskaper motsvarande både C- och D-nivå. Ibland har deltagare redan under asyltiden lyckats klara alla sfi-nivåer och har fortsatt direkt med att läsa svenska som andraspråk motsvarande allmän kurs. Anordnarna ger återkommande exempel på tidigare deltagare som direkt har kunnat börja på en högre nivå när de fått uppehållstillstånd och börjat studera på sfi och att de lyckas väl. På några folkhögskolor där deltagarna i Svenska från dag ett läst integrerat med deltagare i sfi- eller etableringskurser upplever de att de asylsökande inte sällan har haft större motivation och kapacitet att utveckla sina kunskaper än de övriga. En folkhögskola med inriktning mot döva deltagare har vid sidan av skriftspråket även lärt ut det svenska teckenspråket på fyra platser i landet.

Ökad förståelse för det svenska samhället

Att lära sig ”om samhället” är ett brett uppdrag och inom ramen för insatserna har många olika teman behandlats. Vad som tas upp varierar beroende på exempelvis deltagarnas önskemål, de lokala omgivningarna eller insatsens profil. Generellt och inte minst för de mycket nyanlända eller de med kortare utbildningsbakgrund har deltagarna fått en grundläggande samhällsorientering för att möta det omedelbara behovet av att bekanta sig med närområdet, det kan handla om transportmedel, butiker eller att ha kontakter med myndigheter, vårdcentraler och skolor. Centrala innehåll har dessutom varit frågor som rör hur det demokratiska samhället är uppbyggt, lagar och regler, rättigheter och skyldigheter, demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Vanligt är också frågor om föräldraskap, jämställdhet mellan män och kvinnor och samt kulturella seder och levnadssätt i Sverige. Inte minst har valet 2018 givit stoff att diskutera.

Jämfört med rapporteringen från 2017 tycks utrymme oftare har givits till frågor som rör den fortsatta etableringen i samhället, kring utbildning, arbete och försörjning, bostad eller myndigheters olika service. Det har relativt ofta varit ett konkret innehåll kring hur man söker jobb, att skriva CV, träna på intervju och liknande. Arbetsförmedlingen har ibland bjudits in för att informera om sitt arbete och om kompetenskartläggningsverktyget Jobskills. Några folkhögskolor har i samverkan med andra aktörer erbjudit yrkesinriktning med yrkessvenska och ibland praktik.

Flera anordnare har pekat på behovet av datorkunskap och digitala färdigheter. Datorkunskap har erbjudits dels för att stödja ovana deltagare i hanteringen av datorer eller läsplattor med digitala läromedel som är ganska vanliga i åtminstone folkhögskolans kurser men också för att kunskapen generellt behövs för att stärka deltagarnas deltagande i samhället. Utöver det redan nämnda har det funnits inslag av en mängd andra ämnen, exempelvis föreningsliv, idrott och hälsa, trafiksäkerhet, kultur och hantverk, natur och miljö.

De olika temana har behandlats genom läromedel, media och många olika studiebesök på eller från inrättningar som bibliotek, vårdcentraler, arbetsförmedling, muséer, naturområden, arbetsplatser med mera. Det är också vanligt med olika diskussionsformer, dialogmetoder och grupparbeten. Många betonar att frågor om exempelvis demokrati och jämställdhet inte bara kan ”läras ut”, utan att de behöver praktiseras i

klassrummet varje dag genom arbetsformer och i bemötandet. Flera anordnare har erfarenheten att många deltagare till en början är ovana vid de mera deltagande arbetsformerna inom folkbildningen.

Precis som tidigare år beskriver anordnarna att deltagarna förmedlar en ökad förståelse för hur det svenska samhället fungerar och att de har fått en ökad självständighet i hur de klarar av situationer i vardagen. De har många gånger fått en större tilltro till sin förmåga att skaffa sig en bra framtid i Sverige om de får stanna.

Delaktighet i det omgivande samhället

Verksamheterna med Svenska från dag ett och Vardagssvenska inom folkbildningen har i hög grad inneburit möjligheter för deltagarna att få kontakt med olika delar av samhällslivet och inkluderas i olika sociala sammanhang.

På folkhögskolorna har merparten av deltagarnas kurser funnits i anslutning till övriga folkhögskolekurser, oftast på huvudskolan men också i skolornas filialer. Erfarenheten av att förlägga kurserna på den ordinarie folkhögskolan är genomgående god, då skolorna har vinnlagt sig om att deltagarna ska vara delaktiga i de skolgemensamma arrangemangen och fritidsaktiviteterna. Deltagare har även ibland integrerats i kurser med andra folkhögskoledeltagare. På det här sättet har deltagarna fått ingå i en större gemenskap, fått svensktalande vänner och även fått kunskap om fortsatta studiemöjligheter. De har kunnat delta i studieförbundens andra aktiviteter, firanden, kulturella evenemang med mera. De har genom folkbildningens samarbetsparter deltagit i språkcaféer eller på annat sätt blivit involverade i församlings- eller föreningsliv, ibland som ledare, volontärer eller cirkelledare. Genom deltagandet har de på ett naturligt sätt byggt upp ett socialt nätverk med både andra nyanlända och etablerade svenskar och samtidigt fått bättre kunskap om samhället och tillfälle att träna sin svenska.

Meningsfull väntan under asyltiden

Vittnesmålen är många om att deltagarna upplevt att möjligheten att få delta i folkbildningens insatser har varit ovärderlig i den tillvaro av väntan och ovisshet som de befunnit sig i. Att delta har enligt många förebyggt mycket ohälsa. Deltagarna har förmedlat hur viktigt det är att få något annat att fokusera på än de problem och den oro som de känner. Att bara få fasta rutiner i vardagen och något att göra har varit betydelsefullt. Det har

också betytt mycket att få bryta en vanligt förekommande social isolering, att få träffa andra deltagare, lärare, ledare, volontärer eller förenings- och församlingsmedlemmar, att bli välkomnad och bemött som individ och vara del av en gemenskap. Att delta i verksamheterna ger också en möjlighet att konkret kunna göra något åt sin egen situation och att skapa sig bättre förutsättningar för framtiden. Deltagare beskriver att självförtroendet har växt när de har fått chans att ta ansvar för studier och utveckla sina kunskaper. Det här gäller inte minst dem som inte har haft tillfälle att studera tidigare. Att deltagarna vill fortsätta studera mer och gärna kommer tillbaka, även efter uppehållstillstånd, ser studieförbunden och folkhögskolorna också som ett kvitto på betydelsen av verksamheterna för deltagarna.

Meningsfulla insatser för framtida etablering

De samlade resultatet av verksamheterna under 2018 liknar erfarenheterna från tidigare år. Verksamheterna har bidragit till att många utifrån sina förutsättningar har kommit igång med språket, fått en ökad förståelse för hur samhället fungerar samt verktyg för att planera för en eventuell framtid här. Deltagandet har upplevts som meningsfullt av deltagare och anordnare och dessutom har det ofta kunnat öppna dörrar till delaktighet i lokalsamhället.

Det är svårt för anordnarna att kunna göra en bedömning av effekterna på längre sikt. Men i rapporterna ges olika exempel på fortsatta steg som har tagits under eller efter deltagandet. Redan tidigare har nämnts att tiden för fortsatta studier på sfi i många fall har kortats ner. En effekt av de asylsökandes studier på folkhögskolor tycks vara att de har fått lära känna folkhögskolemiljön och studiemöjligheterna, vilket gör att de ofta går vidare i sina fortsatta studier där, i folkhögskolans sfi-kurser, etableringskurser eller allmänna kurser. Folkhögskolor har möjlighet att erbjuda en liten andel deltagare utan svenskt uppehållstillstånd plats i allmänna och särskilda kurser vilket ofta utnyttjats för att stödja deltagarnas vidare utbildning. Anordnarna får också kännedom om deltagare som har fått jobb eller praktik eller fortsätter med andra studier. När det gäller de med allra kortast utbildningsbakgrund är vägen sannolikt fortsatt lång, men just därför torde en tidig start på etableringsinsatserna vara särskilt värdefullt. Och effekten av att för första gången kunna lära sig läsa och skriva är förstås i sig enorm i ett samhälle som Sverige. Att verksamheterna har bidragit till att motverka psykisk ohälsa och att stärka

deltagares framtidstro, självförtroende och motivation har rimligtvis också en positiv betydelse för den fortsatta etableringen.

Med tanke på att resultatet varierar mellan deltagarna är det dock svårt att ge en övergripande samlad bedömning av effekten av insatserna. Eftersom antalet unika deltagare har minskat sedan 2017 är den summerade effekten mindre än tidigare. Men då deltagarna tagit del av något längre insatser även 2018, har betydelsen å andra sidan troligen stärkts för dem som har deltagit. En slutsats som anordnarna har dragit är nämligen att det måste till ett någorlunda omfattande deltagande för att det ska vara till verklig nytta för deltagarna.

Av de resultat som redovisats gör Folkbildningsrådet samma bedömning som i tidigare års uppföljningar, nämligen att verksamheterna sannolikt har bidragit till att underlätta asylsökandes framtida etablering. När många nyanlända får chans att lära sig svenska och börjar bli delaktiga i samhället redan innan beslutet om uppehållstillstånd, kan förhoppningsvis den fortsatta etableringstiden användas för att bygga vidare på redan förvärvade kunskaper och förmågor, vilket är något som en del rapporterade exempel har illustrerat.

Deltagarberättelse, Arash Hosseini:

”Arash ville lära sig svenska direkt, men hur får man reda på något om skolsystemet i Sverige? Han gick till Migrationsverket och där fanns lista på studieanordnare.

- Jag kom till Sverige och kunde noll svenska! Det var hemskt, jag är en social människa. Jag ville ha skola med rutiner för att lära mig svenska för att leva här. Jag ville lära mig språket. Det är så viktigt. Med språket blir jag en person i samhället.

Han började hos Studieförbundet Vuxenskolan och började med att skriva CV. Han tycker att undervisningen i svenska är bra. Det ger ett tillfälle att vara i en miljö där man hela tiden har svenska runt om sig. Han fick så småningom även hjälp att ta kontakt med Svenska Fotbollförbundet och kunde gå en utbildning till domare i Sverige. Så småningom fick han också jobb i hemtjänsten i kommunen.

-Språk betyder möjlighet till jobb och därmed ”välkommen till samhället”. Jag älskar att arbeta. Nu är jag fotbollsdomare och dömer i division IV och hoppas att nå högre.”

Vad har påverkat verksamhetens genomförande och resultat?

Som framgått av resultatredovisningen har folkbildningen med asylsökande genomförts på många olika sätt i studieförbundens avdelningar och på folkhögskolorna. En gemensam ram finns i de grundläggande villkoren för verksamhetsformerna (som beskrivs närmare i rapportens inledning) samt i de övergripande syftena som anges i förordningen. Inom denna ram har anordnarna stor frihet att lägga upp verksamheten som de tycker är lämpligt utifrån de lokala förutsättningarna, organisationernas olika profiler samt deltagarnas unika behov. Verksamheterna har nu pågått i 3-4 år och även om beskrivningarna av genomförandet och dess förutsättningar på många sätt liknar tidigare års rapporteringar, går det att se vissa förändringar över tid i fråga om yttre faktorer och i hur verksamheten har bedrivits. I det följande redovisas vad anordnarna ofta har uppfattat som utmaningar respektive framgångsfaktorer för genomförandet och resultaten under 2018.

Folkbildningens särart, miljö och arbetsformer

En slutsats i förra årets rapport, *Folkbildning med asylsökande 2017*, var att folkbildningens särart och arbetsätt fungerar väl för insatsens syfte och målgrupp. Den bilden kvarstår. Folkbildningens fria utbildningsformer och anordnarnas relativa självständighet har underlättat för anordnarna att så flexibelt som möjligt anpassa verksamheten efter förändrad efterfrågan och deltagarnas skilda behov. Som framgångsrika arbetsformer framhåller anordnarna: små grupper och tid för dialog, individualisering och deltagarinflytande, ett demokratiskt förhållningssätt där deltagarna arbetar tillsammans och där olikheter lyfts fram som en tillgång.

Möjligheten att förlägga verksamheterna ihop med övriga folkbildningsverksamheter har varit en framgångsfaktor på flera sätt. Deltagarna får vistas i en miljö med en ofta välkomnande och familjär stämning som stärker självförtroendet och skapar trygghet och gemenskap. Folkhögskolorna framhåller att deltagarna i de flesta fall varit integrerade med övriga folkhögskoledeltagare. Andelen folkhögskolor där deltagarna funnits i samma lokaler som övriga kurser har ökat 2018. På dessa skolor har deltagarna inkluderats genom gemensamma skolaktiviteter men också genom samläsning i kurser, vilket är något som verkar ha blivit vanligare än

tidigare. Även bland studieförbunden framhålls de egna lokalerna som en framgångsfaktor, eftersom deltagare där möter andra kursdeltagare och ofta har fått upp ögonen för nya möjligheter. De har till exempel inneburit att de kunna i gemensamma evenemang som fester, högtider, kulturkvällar eller föreläsningar. Folkbildningens nära samverkan med föreningslivet beskrivs på samma sätt som en framgångsfaktor när det gäller rekrytering, inkludering och vidare vägar in i samhällslivet.

Några anordnare har lyft fram vikten av att insatsen med Svenska från dag ett genomförs som en bred ”integrationskurs”, där svenska, samhällsorientering och insatser för delaktighet och etablering kombineras för att tillsammans stärka deltagarens förutsättningar för fortsatt etablering. Andra å sin sida uppfattar det svenska språket som den grundläggande nyckeln in i samhället och framhåller betydelsen av att kurstiden framför allt nyttjas till att nå så goda språkfärdigheter som möjligt.

Kompetens och erfarenhet i verksamheterna

De flesta studieförbundsavdelningar och folkhögskolor har vid det här laget flera års erfarenhet av arbete med målgruppen, vilket är en märkbar fördel vid genomförandet. Vissa arbetsformer har börjat sätta sig och det har byggts upp en kompetens och viss kontinuitet, även om verksamheterna fortsatt präglats av snabba omställningar och kortsiktiga förutsättningar. De första åren byggdes verksamheten upp snabbt, med många nya ideella och arvoderade ledare. Idag när omfånget har krympt, beskrivs de befintliga ledarna generellt som erfarna med stor kompetens på området. De ordinarie folkhögskollärarna, som redan arbetar med etableringskurser, sfi- och svenska som andraspråks-kurser räcker bättre till. Inom studieförbunden har det varit svårare att rekrytera ideella ledare jämfört med de första åren, vilket gör att arvoderade ledare har blivit vanligare, även inom Svenska från dag ett. Ideella ledare bidrar fortfarande med personligt engagemang, sociala kontaktnät och kunskaper men arvoderade ledare lyfts många gånger fram som en framgångsfaktor. De bidrar med kontinuitet, hög kompetens och lång erfarenhet, vilket har haft stor betydelse för deltagarnas trygghet och framgångar.

Viktiga ledar- eller lärarkompetenser och egenskaper som nämns är: mångårig erfarenhet av sfi- eller SAS-undervisning, flerspråkighet, interkulturell kompetens, förmågan att arbeta flexibelt och individanpassat samt ett stort engagemang för och respektfullt bemötande av deltagarna. Ledare, lärare eller andra resurspersoner, som talar deltagarnas

modersmål, har varit en tillgång då detta underlättat kommunikationen vid rekrytering, samhällsinformation och språkundervisning, inte minst i arbetet med kortutbildade och illitterata deltagare. Samtidigt lyfter anordnare att en framgångsfaktor vid språkblandade grupper har varit att all kommunikation har behövt ske på svenska.

Andra värdefulla resurser för verksamheterna anses exempelvis vara språkstödjare, coacher med egen erfarenhet av etablering i Sverige eller syo-kompetens och kuratorsstöd. Inom studieförbunden framhålls att det har varit en styrka vid genomförandet att bemanna funktioner som asylsamordnare eller verksamhetsutvecklare, som har kunnat samordna och utveckla arbetet men också lägga tid på rekrytering eller samverkan med myndigheter, studieförbund och andra organisationer. Det har dock långt ifrån funnits resurser för detta överallt.

Deltagarnas motivation, situation och hälsa

Precis som tidigare år framhåller studieförbund och folkhögskolor att deltagarnas starka motivation att komma till verksamheterna och viljan att lära sig mer har bidragit mycket till framgångarna. Så långt resurser och verksamhetsvillkor har medgivit det, har anordnarna försökt möta efterfrågan om längre insatser så mycket som möjligt, även med andra kompletterande aktiviteter. Samtidigt pekar många på asylsökande deltagares mycket speciella och utsatta situation. De tidigare flyktingupplevelserna, väntan och den ovissa framtiden är påfrestningar för den psykisk hälsan, vilket har en inverkan på deltagarnas motivation och inlärningsförmåga, något som också har påverkat närvaron. En del anordnare säger sig märka av en allt större påfrestning det senaste året, när väntan för vissa börjat bli mycket lång och det är alltfler som börjar få sina beslut. Det är tungt i klassrummet varje gång någon får avslag, berättar en anordnare.

Andra utmaningar är kopplade till deltagarnas praktiska och sociala livssituation. Kontakter med Migrationsverket eller andra myndigheter kan för somliga orsaka återkommande frånvaro och ofta efterfrågas praktiskt och socialt stöd, exempelvis i kontakter med myndigheter eller angående boendesituationen, barnomsorg eller ifråga om att söka jobb eller praktik. En grupp deltagare som verkar ha blivit större det senaste året är unga vuxna, ensamkommande asylsökande. Bland de som har fått avbryta sina studier inom gymnasieskolan, är det tydligt att behovet av andra insatser har ökat. De deltagarna har ofta relativt goda språkkunskaper och en hög

ambition men befinner sig i många fall i en utsatt social och ekonomisk situation. I vissa fall har deltagarna även varit bostadslösa.

De här omständigheterna är mycket närvarande i den dagliga verksamheten. Anordnarna beskriver hur de försöker anpassa verksamheterna och vara ett stöd så långt det är möjligt. Engagemanget är stort hos ledare och lärare i att bemöta deltagarna med empati, underlätta deltagandet och hjälpa i olika frågor, samtidigt som det kostar på i tid och ork. En framgångsfaktor har varit om det dessutom funnits andra resurspersoner och kompetenser i verksamheterna, såsom kurator, projektledare eller frivilliga stödpersoner. Kapaciteten har också ibland kunnat stärkas genom samverkan med socialt inriktade föreningar, som till exempel Stadsmissionen eller Röda Korset, kring utökat socialt och praktiskt stöd. En folkhögskola har kunnat samverka med psykologer som erbjudit stödsamtal. En del anordnare upplever att de ibland behöver kompensera för vad de uppfattar som brister i samhällets stöd till målgruppen, till exempel ifråga om att tillgodose grundläggande fysiska behov under asyltiden eller ifråga om att få tillräcklig och tillgänglig information från ansvariga myndigheter i frågor som berör dem.

Nivåindelning och möjlighet till progression

En av de vanligaste utmaningarna som nämns vid utformningen av verksamheten är den stora spridningen i deltagarnas utbildningsbakgrund, studievana eller svenskkunskaper. Utgångspunkten har alltid varit att anpassa nivå, arbetsformer och innehåll efter individernas olika förutsättningar, men det är en genomgående erfarenhet det kan vara svårt att ge förutsättningar för inläring i grupper med så vitt skilda förutsättningar. En framgångsfaktor har enligt många därför varit att med olika medel lyckas skapa nivåindelningar i kurserna och arrangemangen och att kunna erbjuda deltagare möjlighet att bygga vidare på tidigare kunskaper. Förutsättningarna för detta har varierat, framför allt beroende på deltagarunderlagets storlek och befintliga resurser.

På folkhögskolorna framhåller relativt många att det varit möjligt att i någon mån dela upp deltagarna i antingen fasta nivågrupper eller att nivåindela i vissa moment, till exempel genom tillgång till språkstödjare eller flera lärare. En intressant iakttagelse under 2018 är dessutom att fler folkhögskolor än tidigare har dragit nytta av de övriga kurserna på skolorna, för att hitta lämpliga nivåer eller möjlighet till progression för deltagare. Deltagare inom Svenska från dag ett har därmed kunnat samläsa med deltagare inom till exempel etableringskurs, allmänna kursens svenska

som andraspråk eller sfi-kurser. Ibland kan orsaken snarast ha varit att deltagarna i Svenska från dag ett varit mycket få men i de flesta fall uttrycks det som att samläsning med deltagare från andra kurser har varit ett sätt att skapa förutsättningar för deltagare att studera på en lämplig nivå. Då har vissa deltagare, parallellt med nybörjar- eller långsammare kurser, redan från början eller efter en tid kunnat läsa vidare på en högre nivå.

Studieförbunden anger att det har varit vanligare med nivågrupperingar i större städer, där förutsättningarna har varit bättre än på mindre orter som ofta haft mindre resurser eller deltagarunderlag. De upplever dessutom att studieförbundens möjligheter att erbjuda deltagarna fortsatt progression begränsats av Folkbildningsrådets bidragsvillkor, eftersom de inte medger ersättning för en och samma deltagare mer än en gång per arrangemangstyp²⁶. Ibland erbjuds deltagare ändå att delta i flera cirklar, trots att anordnarna vet att de inte kommer att få någon ersättning för det. Men det har också fått till konsekvens att deltagare som vill ta del av fortsatta insatser tenderar att ”snurra runt” mellan studieförbundens verksamheter, utan chans till strukturerad progression. Förutsättningarna för progression uppmärksammades i *Folkbildning med asylsökande 2016* som ett angeläget utvecklingsområde. För även om studieförbund ofta hänvisat deltagare vidare, har det varit mindre vanligt med en systematisk samordning mellan anordnarna kring ett gemensamt utbud av studiecirklar på olika nivåer. I uppföljningen året därpå noterades ett fortsatt behov av samordning men också flera exempel på den typen av utbudssamverkan, antingen mellan studieförbund eller med folkhögskolor.

I år redovisar studieförbunden relativt många exempel på hur deras avdelningar har lyckats åstadkomma cirklar på olika nivåer och progressionsmöjligheter under 2018. Till exempel har en kombination med studiecirklar inom Svenska från dag ett och Vardagssvenska på olika nivåer, gett chans till fortsatt påbyggnad för ett studieförbunds deltagare. Det finns flera exempel på samverkan mellan studieförbund för att underlätta för deltagarna att bygga på sina kunskaper hos olika förbund. På en ort har till exempel flera studieförbund delat på lokalerna, så att deltagarna inte behöver lämna en hemtam miljö, för att kunna fortsätta studera. Det finns också flera exempel på samverkan mellan studieförbund och folkhögskolor där folkhögskolekurserna har kunnat ge deltagare en möjlighet att bygga vidare på tidigare studiecirklar. Både studieförbund och folkhögskolor har

²⁶ Studieförbunden får ersättning för varje unik deltagare i Vardagssvenska respektive varje unik deltagare i respektive verksamhetsform i Svenska från dag ett. Dock finns ett mycket begränsat utrymme för ersättning för deltagare inom formen annan folkbildning.

dessutom dragit nytta av möjligheten att kombinera folkbildningsverksamheterna med TIA-insatser med stöd av länsstyrelserna. TIA-medel har ibland använts för att kunna skapa grupper på flera nivåer eller för att erbjuda deltagarna fortsättningskurser.

Även om studieförbunden använder sig av olika kreativa lösningar för att inom befintliga ramar skapa ett så omfattande och varierat utbud som möjligt för deltagarna, efterlyser flera av dem förenklingar av villkor och administrativa system så att de i likhet med folkhögskolorna kan dra nytta av hela sin verksamhet för att skapa de volymer som behövs för deltagares olika behov. Flera studieförbund redovisar att asylsökande deltagare ibland har deltagit i arrangemang inom den ordinarie studieförbundsverksamhet, exempelvis cirklar i svenska som andraspråk för nyanlända invandrare, något som alltså inte kan rapporteras som underlag för statsbidrag utan görs med hjälp av egna medel.

Deltagare utan utbildning

Hos de flesta anordnare har det funnits deltagare med riktigt kort eller ingen utbildning alls. Det finns ingen statistik över andelen mycket kortutbildade asylsökande men inom sfi var andelen med 0-3 års skolbakgrund åtta procent år 2017²⁷. Vissa anordnare har upplevt att gruppen kortutbildade tycks ha ökat generellt bland deltagarna, vilket uppgifterna från folkhögskolornas bedömningar av studiebakgrund i kapitel 2 också talar för. Som har framgått tidigare bedömer anordnarna att även de kortutbildade får del av en meningsfull sysselsättning och gör framsteg efter egen förmåga, inte minst muntligt och i form av stärkt självkänsla men också genom att börja lära sig läsa. Några folkhögskolor beskriver att de har byggt upp en särskild kompetens att arbeta med illitterata deltagare, men ofta är antalet deltagare få hos de enskilda anordnarna och det kan vara svårt att få till den kapacitet som krävs. En erfarenhet, som inte minst studieförbunden förmedlar, är att det behövs mer tid, resurser och stöd samt metod- och kompetensutveckling för att bättre kunna påskynda den här deltagargruppens väg till etablering.

Insatsernas särskilda betydelse för kvinnor

Män och kvinnor ska enligt regeringens riktlinjer kunna ta del av verksamheterna på samma villkor och i samma utsträckning. Vi har frågat anordnarna hur de har strävat efter att kvinnor och män ska kunna

²⁷ Källa: Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) – Elever och kursdeltagare – Riksnivå 2017. Sveriges officiella skolstatistik, Skolverket

tillgodogöra sig verksamheterna på samma villkor och om verksamheterna särskilt har kunnat stärka nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Det senare är ett av målen för Folkbildningsrådets arbete med jämställdhetsintegrering. Studieförbundens och folkhögskolornas redovisningar visar på att det finns en generell medvetenhet om vikten av ett jämställdhetsperspektiv i arbetet och att det tar sig konkret uttryck på många olika sätt.

Ett sätt har varit att aktivt stärka kvinnors plats i klassrummet genom att tydliggöra demokratiska normer, stärka en trygg atmosfär för alla och medvetet arbeta med metoder där män och kvinnor arbetar tillsammans på lika villkor. I vissa fall har de valt att skapa grupper med bara kvinnor för att på så sätt skapa mer utrymme och trygghet för kvinnor att ta för sig. De allra flesta har arbetat aktivt för att öka kunskapen om jämställdhet och kvinnors rättigheter, både hos män och kvinnor. Någon skriver att ”vi har aktivt arbetat med att få deltagarna att reflektera över kvinnors och mäns olika roller i samhället och orsaker och effekter av detta.” I en verksamhet har jämställdhet i olika kulturella traditioner och sedvänjor belysts. Andra frågor som tagits upp har exempelvis varit att det ofta är ekonomiskt nödvändigt att både kvinnor och män arbetar i Sverige, bristande jämställdhet i det svenska samhället och arbetslivet eller jämställdhet ifråga om hushållsarbete och föräldraskap. En folkhögskola skriver att de särskilt har lyft fram kvinnohistoria och jämställdhetens utveckling i Sverige.

I undervisning om arbetsmarknaden, yrken och utbildningsvägar är det flera som har lyft fram frågan om könsstereotypa yrkesval, till exempel har en skola gjort arbetsplatsbesök hos en grupp kvinnliga lokförare, och att de lagt särskild vikt vid att visa på möjligheterna i Sverige för kvinnor att göra breda yrkesval. Samtidigt förekommer det att man väljer att kombinera svenskundervisning riktad till kvinnor med ganska traditionella sysslor, till exempel sömnad eller bakning, som ett sätt att skapa igenkänning och underlätta språkinläringen. Det har också förekommit särskilda insatser riktade till kvinnor till exempel ifråga om arbetsmarknadskunskap, datorkunskap, kunskap om sexuella rättigheter och kvinnors hälsa eller att lära sig cykla eller simma.

Flera lyfter fram betydelsen av att män och kvinnor genom verksamheterna blir delaktiga i folkbildningens verksamheter eller föreningsverksamheter och får möta både män och kvinnor i sammanhang där öppenheten mellan män och kvinnor kan vara större än många är vana vid och där de arbetar tillsammans, på liknande positioner. Resultat av insatserna som återges är

att såväl kvinnor som män har fått upp ögonen för hur jämställdhet uppfattas och uttrycks i Sverige. Kvinnor som deltagit har fått ett stärkt självförtroende och syn på nya möjligheter för sin eventuella fortsatta etablering. Mo gård beskriver exempelvis resultatet för en döv kvinna som fick särskilt stöd att växa, genom att delta i aktiviteter tillsammans med etablerade kvinnor. Någon berättar att kvinnor har fått chans till arbete genom "extratjänster". Någon skriver att "verksamheten haft stor betydelse för samtliga, men att speciellt kvinnor och ensamstående har funnit en röst och en vilja till vidare etablering".

Anordnarberättelse, Anna-Karin Björnberg, Färnebo Folkhögskola

”Svenska från dag ett startades hösten 2016 i Österfärnebo och i Gävle 2018 och det blev stor tillströmning av deltagare. I Gävle samverkar folkhögskolan med föreningen Kulturum.

– Plötsligt har hela världen kommit till oss och vi lär oss mycket av möten med människor, berättar Anna-Karin. På folkhögskolan gör vi saker ihop och alla får prata svenska. Det är viktigt för både de svensktalande och för dem som håller på att lära sig. Som skola har vi fått ta itu med nya frågor, när vi får deltagare som är vana vid en annan pedagogik.

– Förutsättningar för lärande är folkhögskolepedagogiken, där vi vänder oss till vuxna och är intresserade av deras erfarenheter och möts på en jämbördig nivå i små grupper och ger oss ut i samhället på studiebesök.

Deltagarna vill först och främst snabbt in i samhället.

– Att lära sig svenska är a och o för att ta sig in i samhället. Det blir också en meningsfull sysselsättning i väntan på beslut och man blir del i ett sammanhang, säger Anna-Karin. Man får stöd och hjälp att förstå mycket som är krångligt och handlar inte bara om grammatik utan också rent praktiska frågor. Det ger en introduktion i hela samhället.

Resultatet är deltagare som börjar få lugn och vi ser människor som orkar igen, som kan skratta och skoja, säger Anna-Karin. Du börjar bli en hel människa igen. I det långa loppet bidrar det till hela samhället och utvecklingen. Det är en kvalitet hos verksamheter för nyanlända som inte kan visas med siffror.”

Avslutande diskussion

Det samlade resultatet av de särskilda insatserna för asylsökande inom folkbildningen visar att de har omfattat ett stort antal asylsökande under 2018. Drygt 23 000 individer har deltagit i studieförbundens verksamheter i 294 000 studietimmar och över 121 000 kursdagar. Samtliga studieförbund och hälften av folkhögskolorna har tillsammans bidragit med insatser i 203 av landets kommuner. Deltagarna har utvecklat sina färdigheter i svenska, fått större kunskap om hur det svenska samhället fungerar och ökad förståelse för hur det är att leva i Sverige. Verksamheterna har bidragit till gemenskap och samarbete mellan kvinnor och män och människor med vitt skilda erfarenheter, språk och kulturell bakgrund. Genom verksamheterna har också dörrar öppnats till umgänge med etablerade svenskar på folkhögskolor, i studieförbundens lokaler eller genom deltagande i förenings- och församlingsliv.

Förutsättningar att nå asylsökande och erbjuda meningsfull sysselsättning

Verksamheterna syftar till att asylsökande ska få chans till en meningsfull väntan och därmed är det en grundläggande förutsättning att lyckas nå fram till och göra det möjligt för dem att delta. Ett märkbart resultat 2018 är att antalet asylsökande som har deltagit i verksamheterna har sjunkit inom alla verksamhetsformer sedan 2017 och som en konsekvens har också verksamhetens volym, antalet deltagare och studietimmar eller kursdagar, minskat jämfört med föregående år. För första året sedan satsningen startade 2015 har inte statsbidraget kunnat utnyttjas fullt ut i alla delar, medan det tidigare år tvärtom var så att inte all verksamhet kunde ersättas. Mot bakgrund av det fortsatt minskade antalet inskrivna i Migrationsverkets asylmottagning och att gruppen under de senaste året alltmer koncentrerats till färre anläggningsboenden och att majoriteten numera bor i egna boenden i kommunerna, ger redovisningen av anordnarnas ansträngningar att rekrytera och behålla deltagare i verksamheterna en ganska klar bild av orsakerna till minskningen. Det har varit svårare att hitta kanalerna till de som bor i ute i kommunerna, inte minst i större städer. Situationen ser också väldigt olika ut i olika regioner,

där vissa har tappat fler asylsökande än andra. Andelarna som ännu bor i anläggningsboende varierar också stort eller har ibland förändrats snabbt. Trots ett minskat antal asylsökande än tidigare år, hade flertalet inte tagit del av någon verksamhet inom folkbildningen under året.

En konsekvens av den här utvecklingen är att befintliga medel än bättre behöver riktas dit målgruppen finns. Trots Folkbildningsrådets strävan efter att rikta statsbidrag till län där behoven är som störst och de ansträngningar som anordnarna själva har gjort för att omfördela resurser efter förändrade lokala behov, har det inte varit möjligt för enskilda verksamheter att hålla en så pass hög kapacitet och flexibilitet, så att de med kort framförhållning kan växla upp eller ner verksamheten vartefter deltagare uteblir eller plötsligt knackar på dörren. Eftersom investeringen i att dra igång en verksamhet med personal, lokaler och rekryteringsarbete görs i förväg, medan ersättningen kommer först i efterhand och vid faktiskt rapporterat resultat, är den tvekan om att satsa, som anordnarna förmedlat, förståelig. En framtida utmaning är att förbättra planeringsförutsättningarna ifråga om befintliga resurser och om var verksamheterna bör förläggas geografiskt.

Färre asylsökande på orten som allt oftare bor i eget boende betyder också att behovet av rekryteringsinsatser ökar. Allt fler anordnare har insett att de behöver prioritera aktivt uppsökande insatser och exemplen på tillvägagångssätt för att försöka nå asylsökande där de bor eller där de kan tänkas hitta informationen är många och kreativa. Men andra har antingen inte sett det som sitt uppdrag, har saknat resurser eller inte hittat fungerande metoder. Migrationsverket har regeringens uppdrag att sprida information till asylsökande om tidiga insatser och att underlätta deras deltagande och länsstyrelserna ska underlätta för anordnare att bedriva insatserna där de behövs som bäst. I de goda exemplen som rapporterats har det funnits ett betydelsefullt informationsutbyte och myndigheterna har kunnat underlätta geografisk matchning, spridning av information till asylsökande eller med praktiska förutsättningar för genomförandet. Men det finns också många exempel på att det informationsutbyte och den samverkan som behövs för att anordnare och myndigheter ska lyckas väl i sina respektive uppgifter inte har kommit till stånd eller gett önskvärt resultat. Det finns dock flera möjligheter att framöver förbättra förutsättningarna att möta de varierande regionala behoven och erbjuda fler asylsökande plats i verksamheterna.

Gemensamt ansvar för uppsökande arbete

Det finns ett behov av att intensifiera och förbättra det uppsökande arbetet och här kan alla parter bidra. Det behövs mera kartläggning och kunskap om vilka de asylsökande är som inte deltar och varför. Fler av folkbildningens anordnare behöver ta ansvar för en aktiv rekrytering av nya deltagare och att kartlägga var behoven finns. Även fortsättningsvis måste det uppsökande arbetet vara brett och gå via många olika kanaler men Migrationsverket har en nyckelroll genom sina naturliga kontaktytor till samtliga asylsökande. En större möjlighet för anordnare att sprida information via dem skulle kunna bidra till att nå fler asylsökande i eget boende. Den nationella aktivitetskalender för tidiga insatser som Länsstyrelsen i Västra Götaland utvecklar, skulle kunna nyttjas på ett bättre sätt, med förbättrad funktionalitet, regelbunden uppdatering från folkbildningen och en systematisk spridning till asylsökande via Migrationsverket. Folkbildningsrådet har från och med 2019 höjt ersättningen per unik deltagare inom Svenska från dag ett, i syfte att stärka förutsättningarna att ta emot fler unika deltagare, till exempel genom att utöka det uppsökande arbetet.

Förbättrad regional dialog och samverkan

I den nationella myndighetssamverkan kring tidiga insatser för asylsökande har behovet av att stärka samverkan på regional och lokal nivå mellan folkbildningens aktörer, länsstyrelserna och Migrationsverket uppmärksammats under 2018. Några insatser har gjorts för att öka kunskapen om de olika uppdragen, exempelvis en gemensam utbildningsdag i oktober för folkbildningen, civilsamhället och myndigheter. Folkbildningsrådet har under året på olika sätt spridit information till studieförbund och folkhögskolor om myndigheternas uppdrag, och om deras ansvar att ha en dialog med länsstyrelsen och Migrationsverket vid planeringen av insatsernas förläggning. Samtidigt finns ett behov av att myndigheternas kunskap om folkbildningens verksamhetsformer och förutsättningar ökar. Det är en generell utmaning att samordna ideella, självständiga verksamheter, med lokalt mycket olika förutsättningar, med myndigheters mera reglerade uppdrag och standardiserade arbetssätt. Med ökade kunskaper kan myndigheterna ta bättre hänsyn till folkbildningsverksamheternas särart och förutsättningar. Till exempel behöver dialogen vara återkommande och ömsesidig för att fånga upp förändrade förutsättningar och ge möjlighet till informationsutbyte. Länsstyrelserna efterfrågar ofta en samordnad kontakt

med folkbildningen men ofta tycks det saknas regionala samverkansforum kring asylverksamheterna och länsstyrelserna kan ha svårt att hitta kontaktvägar till de enskilda anordnarna. Här kan folkbildningens aktörer underlätta kontakterna, eventuellt genom att dra nytta av befintliga strukturer för regional samverkan, så som länsbildningsförbunden.

Långsiktiga och förutsägbara förutsättningar

Det är svårt att förutse förändringar i efterfrågan på insatser för asylsökande men Migrationsverkets senaste prognoser är att antalet inskrivna i asylmottagningen de närmaste åren troligen ligger på liknande nivåer som 2018. Det särskilda statsbidraget är inte permanent utan beslutas årligen, vilket innebär att studieförbund och folkhögskolor inte vet om verksamheten kommer att kunna finnas kvar nästa år. En utsikt om ett permanent uppdrag att inkludera asylsökande i folkbildningens verksamheter, skulle sannolikt skapa en trygghet som bidrar till att aktörerna prioriterar att investera mer i verksamhets-, metod- och materialutveckling samt mera långsiktigt medverka till samverkan och samordning av insatser.

Att erbjuda alla deltagare kunskaper för vidare etablering

Att verksamheterna lyckas nå ut till så många asylsökande som möjligt runt om i landet är viktigt. Men för alla de som har deltagit i de många folkbildningsverksamheterna är den mest avgörande frågan hur det har påverkat just deras tillvaro under väntetiden och vilka kunskaper, erfarenheter och verktyg som just de har fått med sig på vägen vidare. Det är självklart också främst det fokuset som de lokala verksamheterna har haft för ögonen, när de på olika sätt har utformat och genomfört insatserna. Det är också centralt för att förstå mer om hur syftet med de här insatserna kan uppnås, med hänsyn till deltagarnas egenskaper och behov och utifrån anordnarnas skiftande förutsättningar.

Kompetens och arbetsätt

Verksamheterna har nu pågått i fyra år. Om de inledande åren kännetecknades av snabb mobilisering och att på kort tid lyckas skala upp verksamheterna med stor tillströmning av ideella ledare och volontärer som bidrog till kapaciteten, framträder en något annorlunda bild nu. Uthålligheten har varit stor men engagemanget har mattats av och det är inte lika lätt att rekrytera nya ledare, särskilt inte ideella ledare. Däremot beskriver många att de som är kvar och de som numera oftare arvoderas

har längre erfarenhet och en stor kompetens. Det är positivt att folkhögskolans ordinarie folkhögskole- och ämneslärare i högre grad kan arbeta även med de här kurserna. Det har, trots tillfälliga bidrag och omsvängningar i deltagarunderlag, byggts upp en kompetens och erfarenhet att luta sig på, och värdet av ledarnas och lärarnas kompetens och förmåga att möta deltagarna har inte kunnat understrykas nog i redovisningarna. Det är ett viktigt kapital att förvalta.

Samhällsinformationen i verksamheterna

I likhet med tidigare år beskriver anordnarna att de arbetsätt som kännetecknar folkbildningen har varit väl lämpade i det här uppdraget. Betydelsen framhålls av exempelvis de mindre grupperna, närheten till lärare eller ledare, att deltagarna, som ibland är ovana vid arbetsättet, tränas i att lära i grupp och samarbete och uppfatta varandra och olikheterna som en resurs i gruppen. Vanan vid att arbeta utifrån deltagarnas egna drivkrafter och förutsättningar tycks vara avgörande i verksamheter där deltagarna ibland har helt skilda utgångspunkter. Till folkbildningens särdrag hör oftast också en studiemiljö med rika möjligheter till socialt umgänge och gemensamma aktiviteter med deltagare från andra kurser eller arrangemang och ett nära samarbete med förenings- och församlingsliv, vilket har bidragit till gemenskap, tillfälle till språkträning och annat informellt lärande, vänskap eller nätverk ifråga om arbete eller praktik med mera. Miljön är i sig ett pedagogiskt verktyg. Det är talande att majoriteten av folkhögskolorna värnat om att deltagarna i Svenska från dag ett ska vara inkluderade i den ordinarie skolmiljön tillsammans med andra, även om det kan innebära praktiska utmaningar ifråga om resor eller barnomsorg.

I de politiska processer kring eventuella förändringar av mottagandet för asylsökande som pågår, är ett förslag att införa obligatorisk samhällsinformation för asylsökande. Det gör att anordnarnas erfarenheter av ett uppdrag med ett bredare syfte, där kunskaper om samhället utgör en del av flera, är intressanta. Att lära sig svenska och om samhället beskrivs ofta som en integrerad läroprocess i verksamheterna, där såväl språkinläringen som samhällsinformationen syftar till att klara av olika situationer i vardagen, i demokratin eller arbetslivet. Men det finns också exempel både på mera renodlade svensk kurser och på mera tematiska eller praktiskt inriktade insatser, där språket främst utvecklas genom praktiskt bruk. Anordnarna menar att båda delarna efterfrågas. Några värderar möjligheten att tidigt satsa helhjärtat på språket, för att kunna ta sig

igenom svensk utbildning så snabbt som möjligt medan andra ser en framgång i ”integrationskurser”, där olika delar hänger ihop och stödjer varandra. Möjligen motsvarar den senare modellen bäst hur syftet med insatserna formulerats och folkbildningen kanske kan betraktas som särskilt bra på att ”lära om samhället i samhället” och att kunna anpassa informationen till deltagarnas efterfrågan och situation. Enligt anordnarna upplever deltagarna ofta att de har fått en större förståelse för och förtrogenhet med det svenska samhället. Samtidigt kan det vara svårt att veta vilken samhällsinformation som var och en av deltagarna har fått med sig. Deltagarna ber ofta om hjälp kring viktig myndighetsinformation som rör den egna situation och deras skyldigheter eller rättigheter. Det framgår att anordnarna kan uppleva att deltagarna kan vara ganska utelämnade och att det finns en godtycklighet i vilket stöd som de får. En rätt för asylsökande till viss samhällsinformation skulle kunna ge en likvärdig grund, som också kan underlätta folkbildningens insatser, att utifrån individuella behov kunna bygga på med kunskaper som främjar deras eventuella etablering i samhälls- och arbetsliv.

Att möta deltagare med olika förutsättningar

En påtaglig verklighet i verksamheterna är att studieförbunden och folkhögskolorna möter deltagare med en stor spännvidd ifråga om utbildningsbakgrund och förkunskaper, vilket har ställt krav på anpassade arbetsformer och en bred kompetens men också på en kapacitet att om möjligt erbjuda studier på olika nivåer och i olika takt. En grupp som till exempel tycks ha blivit lite vanligare är unga vuxna, oftast ensamkommande, som har vistats i Sverige och läst på gymnasieskola i flera år, men som ännu inte fått slutgiltigt besked om uppehållstillstånd. De har haft behov av en annan typ av insats; att få läsa på högre nivå för att få gymnasiebehörighet men ofta med mycket socialt och ibland materiellt stöd. Här tycks folkbildningens särskilda insatser ibland fylla en lucka i samhällets insatser.

En annan grupp deltagare i verksamheterna vars behov har uppmärksammats mer än tidigare är mycket kortutbildade eller illitterata deltagare. Det finns verksamheter med god erfarenhet av att arbeta med den målgruppen och därmed kompetens inom folkbildningen att lära av. Men insatserna upplevs ofta otillräckliga då det ofta tar lång tid för den gruppen att nå mål för sfi eller grundskola. Men av just den anledningen torde tidiga insatser redan under asyltiden vara en god investering i deras etableringsprocess. Det som efterfrågas är större samverkan mellan

anordnare så att dessa deltagare kan samlas i nivåanpassade grupper, mer resurser, då gruppen kräver mer omfattande insatser, samt kompetens och metodutveckling inom folkbildningen. Att få chans att gå från att vara analfabet till att kunna behärska språket omkring sig och ta till sig skriftlig kunskap torde vara ett av de mest betydelsefulla framsteg som kan göras.

Att kunna skapa nivåindelade grupperingar framhålls som en viktig framgångsfaktor, men det kräver ofta mer resurser eller större grupper, vilket inte alltid finns. Den kreativitet som gjort att det ändå har kunnat åstadkommas i många fall är imponerande. En spännande utveckling att se är hur folkhögskolor mer än tidigare rapporterar att man har använt hela skolans utbud för att skapa lösningar för nivåanpassning och progression. Inte minst gynnas deltagare med en längre utbildningsbakgrund av att kunna delta i grupper som läser sfi eller svenska som andraspråk när kunskapsutvecklingen går snabbt. På det sättet skapar folkhögskolorna en tillräckligt stor volym av resurser och deltagare som kan nyttjas för att ge alla en chans att studera på lämplig nivå. Om deltagarna befinner sig på nivån för allmänna kurser har de ibland kunnat studera vidare för behörighet redan under asyltiden (genom det undantag för icke-folkbokförda deltagare som finns).

I studieförbunden ser vi i år flera goda exempel på att anordnarna har kunnat dra nytta av olika verksamhetsformer, av samverkan mellan studieförbund eller med folkhögskolor och mellan olika typer av bidragsfinansierad verksamhet, för att skapa nivågrupperingar och progressionsmöjligheter. TIA-bidrag från länsstyrelserna utnyttjas i hög grad av folkbildningen och intrycket är att det inte blir ”mer av samma” utan att det används strategiskt för att skapa bättre möjligheter till utväxling från båda bidragssystemen. Studieförbunden uppmärksammar också potentialen i att samordna insatser som gynnar både asylsökande och nyanlända med uppehållstillstånd, på liknande sätt som folkhögskolor har gjort, som idag är svår att ta tillvara på grund av administrativa gränser mellan folkbildningsverksamheter.

En brygga till etableringen

Både folkhögskolor och studieförbund upplever att de kan spela en fortsatt viktig roll för deltagarna även efter uppehållstillstånd. På folkhögskolor nämns ett flertal exempel på att deltagarna efter att ha fått uppehållstillstånd fortsätter för sfi-studier, etableringskurser eller allmänna kurser efter Svenska från dag ett. Det är tecken på att folkhögskolorna kan bidra till att bygga utbildningskedjor för deltagare som

är nyanlända, något som vore värdefullt att kunna följa upp närmare. Studieförbunden upplever också en stark efterfrågan på fortsatt verksamhet och ser att gruppen nyanlända hos dem ökat vartefter. Det kan uppstå ett glapp i väntan på sfi och andra planerade etableringsinsatser eller så återkommer personerna ändå efter en tid för att de har uppskattat folkbildningens arbetssätt eller känner sig mera hemma där. Studieförbunden efterfrågar bland annat ett riktat stöd liknande det för asylsökande för att kunna göra mera gedigna insatser även under etableringsperioden.

Hög ambition om jämlika villkor för män och kvinnor

Etableringen för nyanlända kvinnor har tagit längre tid och har inte lyckats lika väl som för männen. Det gör att jämställdhetsintegreringen av folkbildningens insatser för asylsökande och nyanlända är otroligt viktig. Folkbildningsrådet har satt upp ett särskilt mål om att dessa insatser ska vara utformade på ett sätt som underlättar för kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Ett särskilt utvecklingsområde har också varit att utgångspunkten för arbetet ska vara att den egna verksamheten ska utformas så att den inte skapar eller återskapar ojämlika maktstrukturer och inte ensidigt betona de brister ifråga om emanciperings eller ojämställda relationer som de uppfattar hos kvinnorna. Det är positivt att se hur verksamheterna så framgångsrikt har kunnat erbjuda plats åt kvinnor i verksamheten, till den grad att de sammantaget och på de allra flesta platser når en proportionerligt större andel av de asylsökande kvinnorna. Att de deltar är ett första viktigt steg för kvinnor att påskynda sin väg till etablering och resultatet av en hög ambition att på alla sätt undanröja hinder för kvinnors deltagande, inte minst ifråga om barnomsorg, om det så innebär att ordna plats i kommunen, fixa egen barnomsorg eller ställa krav på makar om att dela på barnomsorgen, med konsekvensen att de annars inte heller får delta. Ibland har det varit en process i sig att skapa trygghet hos både kvinnor och deras män, för att de ska kunna delta. Den tryggheten har ofta bestått i att ha kvinnliga ledare eller separata studiegrupper, men också genom att förtroendet skapas vartefter. Vi ser också ofta en hög ambition att arbeta med jämställdhet praktiskt och kunskapsmässigt i klassrummen och med både män och kvinnor. Några exempel som rimmar väl med ambitionen om jämställdhetsintegrering är att kvinnor säkerställs ha lika talutrymme, att yrken medvetet presenteras icke-könsstereotyp eller att ett jämställt samarbete mellan manliga och kvinnliga ledare fungerar som förebild. Så här ser det inte alltid ut överallt och det finns mer

att göra, men resultatet visar ändå att både kvinnor och män har kunnat delta på samma villkor i verksamheterna.

Ändamålsenliga villkor och rutiner

Ett tema i studieförbundens och folkhögskolornas åiterrapportering handlar om hur regelverk, bidragsvillkor och administrativa krav ibland har skapat hinder för verksamheterna.

Studieförbunden beskriver generellt att villkoren för verksamhetsformerna inom de här insatserna gör att all genomförd verksamhet eller alla deltagare inte har kunnat rapporteras som grund för statsbidrag, att administrationen blir betungande eller att det är svårt att erbjuda deltagare rätt sorts insats. Olika studieförbund lyfter olika förslag om hur genomförandet och administrationen kan förenklas och hur flexiblare verksamhetsformer kan underlätta för dem att erbjuda insatser och möjlighet till progression efter målgruppens skiftande förutsättningar. Det finns anledning att ta ställning till den typen av frågor inför kommande bidragsår, inte minst vid ett eventuell besked om en förlängning eller om att den tillfälliga satsningen blir permanent efter år 2020.

Folkhögskolornas främsta synpunkt angående bidragsvillkoren är liksom 2017 att bidraget som fördelas långt ifrån räcker till för den verksamhet som de skulle kunna erbjuda och att resurserna ibland är alltför små för att kunna göra någon vettig verksamhet. Folkhögskolorna sökte betydligt mer och presterade över tilldelade resurser 2018 och det är tydligt att det finns en större kapacitet att ta tillvara bland folkhögskolorna. I flera län fanns till exempel endast en folkhögskola som ansökt om bidrag. Vid fördelningen av anslaget mellan studieförbund och folkhögskolor har därför folkhögskolornas andel 2019 ökats jämfört med tidigare år. Det finns dock en utmaning med hur bidraget för folkhögskolekurser generellt fördelas, ifråga om de särskilda insatserna för asylsökande. Till skillnad från studieförbunden är inte unika deltagare en fördelningsgrund, vilket gör att det finns en risk att längre kurser prioriteras framför att aktivt söka upp nya deltagare.

Ifråga om administrativa förutsättningar uppmärksammar Folkbildningsrådet att reseersättningar för deltagare är en avgörande förutsättning för att deltagare ska kunna komma till verksamheterna och arrangemang och kurser ska kunna fullföljas som planerat. Det är därför angeläget att stödet från Migrationsverket kan fungera så effektivt och ändamålsenligt som möjligt för deltagare, anordnare och Migrationsverket.

Inför år 2019 finns dock farhågor om att Migrationsverkets nya rutiner, som syftar till att främja deltagande på boendeorten och att minska kostnaderna genom beslut om begränsning av resor mellan kommuner, åtminstone initialt kan öka den typen av svårigheter. Besluten kan vara svåra att kommunicera i tid och att överblicka för anordnare och deltagare och det är inte helt enkelt för myndigheterna att anpassa besluten efter återkommande förändringar av det lokala utbudet. Därför blir en återkommande och ömsesidig regional dialog mellan folkbildningens anordnare och berörda myndigheter än viktigare framöver, om syftet med de nya rutinerna ska kunna uppnås utan ytterligare hinder för deltagandet.

Deltagarberättelse, Simon Ghebru

”Efter flykten från Eritrea bodde Simon nära fyra år på en flyktingförläggning i Gävle.

– Men jag vill inte sitta hemma och vänta på pengar från andra. Jag vill studera och sen jobba, säger han. Han googlade sig fram till Färnebo folkhögskolas verksamhet med svenska från dag ett i Gävle. Jag hittade folkhögskolan och sen gick jag dit och pratade med dem. Och jag fick börja! Jag ville lära svenska, engelska, matte

– Lärarna hjälper mycket! Vi skriver, pratar, ja, allt som vi behöver. Vi gör studiebesök och går på teater, museer, till biblioteket och lär känna det svenska samhället. På kursen har de också skrivit CV och personligt brev, som man behöver för att söka arbete.

Nu fortsätter Simon att aktivt lära sig mera svenska. Varje dag går han på språkcaféer och till olika träffpunkter i Gävle. I Eritrea finns inga folkhögskolor.

– Folkhögskolan är viktig, säger Simon. Den borde finnas överallt. Jag kommer från ett land i krig och kunde inte få jobb som ekonom. Nu vill jag studera till sjuksköterska. Här finns många gamla människor och jag vill hjälpa.”

Tabellbilaga A-D

Tabell A. 201 kommuner där studieförbund anordnat folkbildningsverksamhet med asylsökande 2018

Alvesta	Habo	Knivsta	Mönsterås	Stenungsund	Vansbro
Aneby	Hagfors	Kramfors	Nacka	Stockholm	Varberg
Arboga	Hallsberg	Kristianstad	Norberg	Storfors	Vetlanda
Arvika	Halmstad	Kristinehamn	Nordanstig	Storuman	Vilhelmina
Avesta	Hammarö	Krokom	Nordmaling	Strömsund	Vimmerby
Bengtsfors	Haninge	Kumla	Norrköping	Sundsvall	Vindeln
Berg	Haparanda	Kungsbacka	Norsjö	Sunne	Vingåker
Boden	Heby	Kungsör	Nybro	Svalöv	Vänersborg
Bollnäs	Hedemora	Köping	Nyköping	Säfte	Värnamo
Borgholm	Helsingborg	Landskrona	Nässjö	Säter	Västervik
Borlänge	Hofors	Laxå	Olofström	Sävsjö	Västerås
Borås	Huddinge	Leksand	Orsa	Söderhamn	Växjö
Botkyrka	Hudiksvall	Lerum	Osby	Södertälje	Ystad
Bräcke	Hultsfred	Lessebo	Oskarshamn	Tibro	Åmål
Danderyd	Hylte	Lidköping	Ovanåker	Tidaholm	Ånge
Dorotea	Hällefors	Lindesberg	Pajala	Timrå	Åre
Eksjö	Härjedalen	Linköping	Partille	Tingsryd	Årjäng
Enköping	Härnösand	Ljusdal	Perstorp	Tomelilla	Åsele
Eskilstuna	Hässleholm	Ljusnarsberg	Piteå	Torsby	Åstorp
Eslöv	Högsby	Lomma	Ragunda	Tranemo	Ätvidaberg
Falkenberg	Hörby	Ludvika	Robertsfors	Tranås	Älmhult
Falköping	Jokkmokk	Luleå	Ronneby	Trelleborg	Älvdalen
Falun	Järfälla	Lund	Sala	Trollhättan	Älvkarleby
Filipstad	Jönköping	Lycksele	Sandviken	Täby	Älvsbyn
Finspång	Kalix	Lysekil	Sigtuna	Töreboda	Ängelholm
Flen	Kalmar	Malmö	Simrishamn	Uddevalle	Ödeshög
Gislaved	Karlsborg	Malung-Sälen	Sjöbo	Ulricehamn	Örebro
Gotland	Karlshamn	Mariestad	Skellefteå	Umeå	Örnsköldsvik
Grums	Karlskoga	Mellerud	Skinnskatteberg	Upplands-Väsby	Östersund
Grästorp	Karlskrona	Mjölby	Skurup	Uppsala	Österåker
Gällivare	Karlstad	Mora	Skövde	Uppvidinge	Östra Göinge
Gävle	Katrineholm	Motala	Sollefteå	Vadstena	
Göteborg	Kinda	Munkedal	Solna	Vaggeryd	
Götene	Kiruna	Mölnadal	Sotenäs	Valdemarsvik	

Tabell B. 60 Kommuner där folkhögskolor anordnat folkbildningsverksamhet med asylsökande 2018

Alingsås	Jönköping	Mora	Tidaholm
Alvesta	Kalix	Nacka	Trollhättan
Arvika	Karlskrona	Norrköping	Uddevalla
Borlänge	Kiruna	Nyköping	Umeå
Borås	Kramfors	Olofström	Uppsala
Botkyrka	Kristianstad	Oskarshamn	Vara
Gotland	Kungsbacka	Piteå	Vetlanda
Gävle	Köping	Sandviken	Vindeln
Göteborg	Landskrona	Skellefteå	Västerås
Haparanda	Leksand	Skinnskatteberg	Åsele
Huddinge	Lidköping	Stockholm	Åtvidaberg
Hällefors	Lindesberg	Sundsvall	Älvdalen
Härjedalen	Luleå	Svalöv	Örebro
Härnösand	Malmö	Säffle	Örnsköldsvik
Järfälla	Malung-Sälen	Södertälje	Östra Göinge

Tabell C. Fördelning av stadsbidrag för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande. Studieförbunden 2018

Studieförbund	Svenska från dag ett				Vardagssvenska		Totalt
	Antal unika deltagare	Bidrag (kr)	Antal studietimmar	Bidrag (kr)	Antal unika deltagare	Bidrag (kr)	
ABF	6 569	4 926 750	68 514	17 128 500	2 729	8 187 000	30 242 250
Bilda	2 112	1 584 000	14 934	3 733 500	481	1 443 000	6 760 500
Folkuniversitetet	1 774	1 330 500	4 920	1 230 000	2 470	7 410 000	9 970 500
Ibn Rushd	1 362	1 021 500	3 150	787 500	1 127	3 381 000	5 190 000
Kulturens	90	67 500	434	108 500	30	90 000	266 000
Medborgarskolan	4 073	3 054 750	8 609	2 152 250	3 288	9 864 000	15 071 000
NBV	3 830	2 872 500	32 471	8 117 750	2 781	8 343 000	19 333 250
Sensus	2 509	1 881 750	16 850	4 212 500	1 004	3 012 000	9 106 250
Studieförbundet	2 503	1 877 250	30 328	7 582 000	1 015	3 045 000	12 504 250
SV	3 247	2 435 250	23 454	5 863 500	1 692	5 076 000	13 374 750
Totalt	28 069	21 051 750	203 664	50 916 000	16 617	49 851 000	121 818 750

Tabell G. Fördelning av stadsbidrag för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande. Folkhögskolor 2018

Län och skola	Antal (dv)	Bidrag (kr)	Län och skola	Antal (dv)	Bidrag (kr)
Blekinge län			Skåne län		
Jämshögs folkhögskola	101	191 900	Albins folkhögskola	154	292 600
Litorina folkhögskola	330	627 000	Fridhems folkhögskola	544	1 033 600
Dalarnas län			Furuboda folkhögskola		
Brunnsviks folkhögskola	106	201 400	Glimåkra folkhögskola	220	418 000
Fornby folkhögskola	312	592 800	Glokala folkhögskolan	401	761 900
Leksands folkhögskola	61	115 900	Hyllie Park folkhögskola	376	714 400
Malungs folkhögskola	126	239 400	Kvarnby folkhögskola	792	1 504 800
Mora folkhögskola	122	231 800	S:ta Maria folkhögskola	360	684 000
Gotlands län			Önnestads folkhögskola		
Gotlands folkhögskola	735	1 396 500	Östra Grevie folkhögskola	120	228 000
Gävleborgs län			Stockholms län		
Färnebo folkhögskola	880	1 672 000	Alma folkhögskola	124	235 600
Hallands län			Birkagårdens folkhögskola		
Löftadalens folkhögskola	660	1 254 000	Botkyrka folkhögskola	27	51 300
Jämtlands län			Fryshusets folkhögskola		
Bäckedals folkhögskola	378	718 200	Hagabergs folkhögskola	74	140 600
Jönköpings län			Jakobsbergs folkhögskola		
June folkhögskola	525	997 500	Kaggeholms folkhögskola	521	989 900
Mariannelunds folkhögskola	196	372 400	Kista folkhögskola	694	1 318 600
Ädelfors folkhögskola	556	1 056 400	S:ta Birgittas folkhögskola	108	205 200
Kalmar län			Skeppsholmens folkhögskola		
Oskarshamns folkhögskola	699	1 328 100	Sundbybergs folkhögskola	396	752 400
Kronobergs län			Södertörns folkhögskola		
Grimslövs folkhögskola	1 222	2 321 800	Tollare folkhögskola	200	380 000
Norrbottnens län			Väddö folkhögskola		
Framnäs folkhögskola	494	938 600	Ågesta folkhögskola	56	106 400
Kalix folkhögskola	39	74 100	Södermanlands län		
Malmfältens folkhögskola	352	668 800	Nyköpings folkhögskola	526	999 400
Sunderby folkhögskola	65	123 500	Uppsala län		
Sverigefinska folkhögskolan	87	165 300	Wiks folkhögskola	197	374 300

Län och skola	Antal (dv)	Bidrag (kr)	Län och skola	Antal (dv)	Bidrag (kr)
Värmlands län			Västra Götalands län		
Ingesunds folkhögskola	588	1 117 200	Arbetarrörelsens folkhögskola i Göteborg	64	121 600
Kyrkeruds folkhögskola	39	74 100	Dalslands folkhögskola	456	866 400
Västerbottens län			Finska folkhögskolan i Göteborg	1 112	2 112 800
Dalkarlså folkhögskola	495	940 500	Folkhögskolan i Angered	222	421 800
Medlefors folkhögskola	54	102 600	Hellidens folkhögskola	258	490 200
Vindelns folkhögskola	140	266 000	Hjälmareds folkhögskola	107	203 300
Västernorrlands län			Ljungså folkhögskola	102	193 800
Hola folkhögskola	339	644 100	Vara folkhögskola	229	435 100
Härnösands folkhögskola	258	490 200	Vinga folkhögskola	81	153 900
Mellansels folkhögskola	296	562 400	Örebro län		
Ålsta folkhögskola	484	919 600	Fellingsbro folkhögskola	13	24 700
Örnsköldsviks folkhögskola	39	74 100	Hällefors folkhögskola	567	1 077 300
Västmanlands län			Örebro folkhögskola	260	494 000
Bergslagens folkhögskola	200	380 000	Östergötlands län		
Hästsportens folkhögskola	144	273 600	Liljeholmens folkhögskola	60	114 000
Västerås folkhögskola	267	507 300	Marieborgs folkhögskola	575	1 092 500
			Mo Gård folkhögskola	205	389 500
			Totalt	24 243	46 061 700

